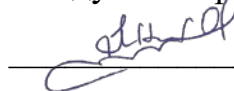

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

До захисту допустити:

Завідувач кафедри

Максим БУЛИК

«19» листопада 2024 р.

**«СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ПОЛЬЩЕЮ В
КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ»**

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти
другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Міжнародні
відносини»

Зименко Дар'ї Валеріївни

Науковий керівник: Балабанов Костянтин
Васильович, д.політ.н., професор кафедри
політології та міжнародних відносин
Маріупольського державного університету

Рецензент:

Сальнікова Наталія Валеріївна, кандидат
історичних наук, професор кафедри соціології
та політичних наук Національного
авіаційного університету

Кваліфікаційна робота захищена з оцінкою відмінно / 92 / А

Секретар ЕК

Анастасія ТРОФИМЕНКО

«17» грудня 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО – МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	9
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ПОЛЬЩЕЮ	25
РОЗДІЛ 3. СПІВРОБІТНИЦТВО У ВІЙСЬКОВІЙ ТА БЕЗПЕКОВИХ СФЕРАХ	44
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69

ВСТУП

Україна та Польща мають спільний кордон і тривалу історію взаємодії, а також подібність культур і спільний інтерес у співпраці у різних сферах. У сучасному світі, де відбуваються зміни і формується новий світовий порядок, виникає потреба у розвитку добросусідських відносин між цими країнами. Геополітичні та суспільно-політичні умови створюють нові виклики, тому необхідно розробити нові підходи до співпраці, виробити стратегію продуктивного співробітництва в цих умовах.

Партнерські відносини між Україною та Польщею відображають геополітичні особливості, зв'язки між країнами та культурний контекст останніх десятиліть у європейській історії. Ці стосунки розвиваються на основі прагнення до безпеки та бажання до більш тісної співпраці та альянсу.

Взаємини між Україною та Республікою Польща мають довгу історію, що ґрунтується на різних чинниках, таких як географічне розташування, культурні зв'язки та спільний інтерес до співпраці. Вони розвиваються у різних сферах, включаючи економіку, політику та соціально-гуманітарні питання. Проте, їх сусідство є вразливим у зв'язку зі змінами в регіональному середовищі та внутрішніми політичними процесами. Стратегічне партнерство між цими країнами ґрунтується на спільному розумінні безпекових викликів у Східній Європі. Проте, ці відносини продовжують еволюціонувати й змінюватися, відображаючи складність геополітичного середовища та взаємозалежність між обома народами.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що відносини між Україною та Польщею мають велику важливість не тільки для цих двох країн, але й для всього регіону Центральної та Східної Європи. Найбільш очевидним аспектом є геополітична вага цих двох країн. Україна є найбільшою країною на сході Європи, а Польща займає ключове місце в середині континенту, вона є членом Європейського Союзу та НАТО, що дає їй значний вплив на міжнародні справи. Крім того в умовах російсько-української війни Польща виступає одним з основних партнерів України, який цілеспрямовано відстоює її інтереси на міжнародній арені.

Об'єктом роботи є стратегічне партнерство між Україною та Республікою Польща.

Предметом роботи – є відносини в контексті російсько-української війни.

Ступінь визначеності в спеціальній літературі. Дослідження відрізняється залученням великого спектру наукових досліджень українських та закордонних вчених. Загалом, науковий доробок можна розглянути за проблемним принципом.

Історіографія даного дослідження класифікована за проблемним принципом.

Першу групу складають наукові джерела, що зосереджуються на аналізі питань безпеки та феномену тероризму. Серед них для нашого дослідження можна виділити роботи таких авторів В. П. Ємельянов, А. М. Федорова, Ю. Гайдук, Н. Дорошко та В. Балюк тощо.

У своїй роботі В. п. Ємельянов аналізує способи протидії терористичним актам за допомогою правових механізмів [24]. А. М. Федорова досліджувала поняття «життєдіяльність», «взаємодія», «мир», «влада», «суспільство», «захист», «відповідальність» та «розвиток», що дозволило виявити їх взаємозв'язки та вплив одне на одне. У результатах було встановлено, що поняття «безпека» є міждисциплінарним і поліцентричним явищем, яке використовується в різних науках і сферах суспільного життя [92, с. 114]. У монографії, створеній Ю. Гайдуком, Н. Дорошко та В. Балюком, дійсно був проведений всебічний аналіз польсько-українських відносин в умовах викликів і гібридних загроз безпеки [13, с. 280].

До **другої групи** ми відносимо дослідження, які розкривають сучасний стан відносин між Україною та Польщею під час російсько-української війни. Відносини на сучасному етапі досліджують такі автори, як: В. В. Тарасенко, І. Карівець, С. В. Толстов тощо.

В. В. Тарасенко в своїй роботі розглядає україно-польську гуманітарну співпрацю, її стан та перспективи [82, с. 730]. І. Карівець висвітлює польсько-українські відносини в контексті широкомасштабного російського вторгнення в Україну [37]. У своєму дослідженні С. В. Толстов торкнувся проблеми екзистенціального смислу російсько-української війни, її наслідки для міжнародного світу [84].

До **третьої групи** входять роботи, які визначили особливості військової співпраці між Україною та Польщею в контексті російсько-української війни. Авторами даних робіт є М. Бучин та А. А. Савицька.

М. Бучин у своєму дослідженні розкриває особливості та перспективи співпраці між Україною та Республікою Польща у сфері безпеки та оборони на сучасному етапі [11]. Військове партнерство між Україною і Польщею розглядає А. А. Савицька, яке було і є важливим задля безпеки не лише цих держав, а й усієї Європи [76, с. 365].

Метою роботи є дослідити стратегічне партнерство між Україною та Польщею в контексті російсько-української війни. Для досягнення поставленої мети були визначення наступні **завдання**:

- Визначити теоретико-методологічні засади дослідження;
- Охарактеризувати ступінь вивченості проблеми;
- Оцінити поточний стан двостороннього співробітництва в економічній, політичній та військовій сферах;
- Проаналізувати основні виклики та загрози, що впливають на відносини між двома країнами;
- Проаналізувати спільні ініціативи у сфері безпеки, включаючи протидію загрозам з боку рф.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період з 1991 року до сьогоднішнього дня. Нижня межа обумовлена створенням України як незалежної самостійної держави у 1991 році.

Джерельна база дослідження поділяється на офіційні та неофіційні джерела залежно від їх походження.

До офіційних джерел належать міжнародно-правові акти, які плануються за принципами антитерористичної діяльності в міжнародному контексті, зокрема в межах співпраці міждержавних організацій. Серед них:

- Конвенція про боротьбу із захопленням заручників (17 грудня 1979 р.);
- Конвенція про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців (4 грудня 1989 р.);

- Конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом (9 грудня 1994 р.);
- Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму (9 грудня 1999 р.);
- Міжнародна конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму (28 вересня 2005 р.) та інші.

Без винятку, це дослідження спирається на норми українського законодавства, які відображають специфіку національної політики у сфері боротьби з тероризмом.

Серед них:

- Указ Президента України №388/2012 від 25.05.2012 «Про заходи щодо посилення боротьби з тероризмом в Україні»;
- Указ Президента України №53/2019 від 05.03.2019 «Про Концепцію боротьби з тероризмом в Україні»;
- Закон України №638-IV від 20.03.2003 «Про боротьбу з тероризмом»;
- Закон України № 2135-XII від 18.02.1992 «Про оперативно-розшукову діяльність»;
- Закон України №2229-XII від 03.07.2020 «Про Службу безпеки України».

Неофіційні джерела представлені більшими формами інформації, серед яких: офіційні заяви політичних діячів, виступи експертів та аналітиків, а також публікації в засобах масової інформації.

Методи дослідження. Теоретико-концептуальним засадам дослідження відповідають такі підходи та методи: системний проблемно-історичний підхід; метод аналізу, метод синтезу, інтерпретації джерел тощо.

Системний проблемно-історичний підхід дозволяє розглядати українсько-польські відносини як багаторівневий процес, що включає політичні, економічні, культурні, військові аспекти тощо. Застосування даного підходу дає можливість вивчення історії двосторонніх відносин між Україною та Республікою Польща, а також їх вплив на сучасні відносини.

За допомогою методу аналізу та синтезу були вивчені основні напрямки розвитку співробітництва між Республікою Польща та Україною у безпековій сфері

під час повномасштабного вторгнення РФ. Під час дослідження також використовувався як традиційний аналіз документів (при вивченні офіційних документів українського уряду, включаючи програми, міждержавні договори, тексти промов та публічних виступів), так і елементи контент-аналізу (при виявленні пріоритетних проблем дослідження зовнішньої політики Польщі з боку аналітичних центрів, заяв та промов державних лідерів тощо).

Практичне значення отриманих результатів. Матеріали кваліфікаційної роботи можуть бути використані для підготовки лекцій та семінарських занять з таких курсів, як «Зовнішня політика України», «Міжнародні відносини та зовнішня політика», «Міжнародні конфлікти», «Зовнішня політика країн Європи». Матеріали та висновки кваліфікаційного дослідження можуть бути використані в межах науково-дослідної теми кафедри.

Апробація результатів. Результати роботи були опубліковані:

- Зименко Д. В. Стратегічне партнерство між Україною та Польщею в контексті російсько-української війни // Суспільно-політичні трансформації у XXI столітті: локальні, національні та глобальні контексти: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ, 2024. С. 146-148 [32].
- Зименко Д. В., Константинова Ю. В. Стратегічне партнерство між Україною та Польщею в контексті російсько-української війни. *Вісник МДУ. Серія Історія. Політологія.* 2024. №39. С. [33]. **У ДРУЦІ**

Структура даної роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

У вступі висвітлюється актуальність теми, з'ясовані об'єкт та предмет дослідження, класифікується історіографічна та джерелознавча бази, ставиться мета та завдання роботи.

У першому розділі «Теоретико – методологічні засади дослідження» розглядається співпраця між українською державою та країною Польща з часів отримання незалежності України по сучасні дні, а також надається аналіз стану

наукової розробки та джерельної бази дослідження, розглядається методологічна база дослідження.

У другому розділі «Сучасний стан відносин між Україною та Польщею» увага зосереджена на двосторонній економічній та торгівельній співпраці між Україною та Республікою Польща в контексті вторгнення РФ на території незалежної України.

Третій розділ роботи «Співробітництво у військовій та безпекових сферах» містить інформацію щодо сучасних українсько-польських відносин у військово-безпековій сфері під час повномасштабного вторгнення Росії на територію України.

Висновки містять узагальнення з теми.

Список використаних джерел складає 100 позицій.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО – МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Відносини Польщі й України відображають геополітичні складнощі, взаємний зв'язок у історії Східної Європи. Ці відносини розвиваються під впливом міркувань безпеки та прагнення до більш тісної співпраці. Але й їм не вдалося уникнути ряду непорозумінь та конфліктів. Через зміни регіонального середовища та внутрішні політичні процеси, сусідство із величезним потенціалом досі залишається вразливим.

Україна та Республіка Польща сприймають одна одну як стратегічного партнера в міжнародному середовищі та внутрішніх політичних трансформаціях. Стан двосторонніх відносин між ними продовжує бути одним із визначальних факторів регіональної стабільності [47, с. 319].

Стосунки між країнами протягом кінця ХХ – на початку ХХІ століть отримали активний розвиток, торкнулись всіх можливих сфер взаємодії і мали досить різноплановий характер. Сьогодні ми навіть можемо виділити певну хронологію цих стосунків. Перший етап це *1991-2004 роки*.

Після розпаду СРСР, Україна стала самостійною державою та виступила на міжнародній арені як незалежний учасник світової політики. Цьому сприяли прийняття двох важливих документів – «Декларації про державний суверенітет України» (16 липня 1990 року) та «Акту проголошення незалежності України» (24 серпня 1991 року), який було схвалено на всеукраїнському референдумі у грудні 1991 року. В цей період Україна веде відкриту зовнішню політику на основі десяти принципів міжнародних відносин, які були складені учасниками Наради з безпеки і співпраці в Європі у 1975 році. Крім того, Україна прагне адаптуватись до європейських стандартів на основі Паризької хартії для нової Європи (1990 року) та декларації «Виклик часові змін», прийнятої на зустрічі лідерів країн-учасниць Гельсінського процесу у липні 1992 року, на якій була присутня Україна.

Зовнішньополітичний курс України забезпечений статтею 18 Конституції України [54, с. 337].

У перших числах грудня 1991 року, Польща стала першою країною за межами України, яка визнала її державну незалежність. На початку січня наступного року, між цими двома країнами було встановлено дипломатичні зв'язки на рівні посольств. Під час візиту президента України Л. Кравчука до Варшави у 1992 році, було укладено угоди, які створили основу для повноцінних торговельно-економічних відносин між Польщею та Україною.

Ці угоди та домовленості відіграли ключову роль у зміцненні дружніх зв'язків між Польщею та Україною, а також сприяли розвитку їх економічної співпраці. Угода про добросусідство, дружбу та співробітництво заклали основи для подальшого співробітництва на різних рівнях, включаючи політичний, економічний, культурний та науковий аспекти. Угода про співробітництво між прикордонними територіями Польщі та України сприяла покращенню безпеки на кордоні та розвитку прикордонних регіонів. Угода щодо взаємного заохочення захисту інвестицій стала пріоритетним напрямом для підтримки інвестиційного клімату та бізнесу в обох країнах. Угода про залізничне сполучення відкрила можливості для зручної та ефективної транспортної логістики між Польщею та Україною. Усього, ці угоди сприяли розвитку та збереженню дружніх стосунків між країнами та підтримали їхнє подальше співробітництво.

Було створено низку координаційних органів для того, щоб забезпечити ефективне впровадження договірних зобов'язань між Україною та Польщею. Міжурядова українсько-польська змішана комісія з питань торговельного та економічного співробітництва (січень 1993 року) займалася розвитком торговельних та економічних зв'язків між двома країнами, а Міжурядова Координаційна рада з питань міжрегіонального співробітництва (травень 1993 року) координувала співпрацю між регіонами двох країн у різних сферах, зокрема, з політичних питань, безпеки, національних меншин тощо. Вони відігравали важливу роль у підтримці та розвитку двосторонніх відносин між Україною та Польщею [50, с. 201].

У 1997 році Польща отримала запрошення на вступ до НАТО, а в 2004 році вона стала членом Європейського Союзу.

Протягом 1990-х та на початку 2000-х років взаємини між Україною та Польщею продовжували зміцнюватися, особливо у сферах політики, економіки, культури та науки. Обидві країни стали активними учасниками спільних проєктів, включаючи створення Центральноєвропейського Фонду Мікропроєктів, спрямованого на підтримку розвитку малого та середнього бізнесу в прикордонних регіонах.

Крім того, Україна та Польща продовжили співпрацювати у боротьбі з міжнародними проблемами, такими як транскордонна торгівля людьми, торгівля зброєю та організована злочинність [5, с. 179].

З початку 1990-х років українсько-польські політичні відносини успішно розвивалися. Водночас політичне керівництво як України, так і Польщі прагнуло пом'якшити сприйняття в суспільній свідомості своїх країн болісних моментів спільного історичного минулого.

Систематичний розвиток політичної взаємодії між Україною та Польщею справді є важливим фактором для забезпечення національної безпеки України та її інтеграції у європейський та євроатлантичний простір. Підтримка Польщі у взаємодії України зі Сполученими Штатами та провідними державами Європи є ключовим елементом зовнішньої політики України та сприяє отриманню необхідної підтримки та ресурсів для проведення реформ та забезпечення стабільності.

Вказана у Стратегії національної безпеки Польщі підтримка євроатлантичних амбіцій України, зокрема, шляхом продовження політики «відкритих дверей» до НАТО, відображала важливий сигнал підтримки зі сторони Польщі у процесі забезпечення безпеки України та регіону загалом. Крім того, розвиток польсько-української співпраці сприяв закріпленню місця України в європейській політиці безпеки та збільшенню ефективності взаємодії між регіональними партнерами у цій сфері.

Польща відіграла важливу роль в подіях «Помаранчевої революції» в Україні у 2004 році. Президенти Польщі та України зазвичай мали хороші відносини й

налагоджені канали комунікації. Образ Польщі, яка виступає адвокатом українських інтересів у ЄС, був в ті часи особливо популярним серед українців. Міцність стратегічного партнерства між Польщею та Україною є похідною спільного розуміння безпекових викликів у Східній Європі [15, с. 257].

У наступні роки Польща активно прагнула виступати як фактор, що спонукає Україну до проєвропейської орієнтації у своїй зовнішній політиці. Це виявлялося у підтримці вступу України в Центрально-європейську Ініціативу та Раду Європи, а також у сприянні розширенню її співпраці з НАТО.

Логіка історичних фактів дозволяє зробити висновок, що Польща безперечно має свої інтереси в самостійності та незалежності України. Звідси теза що, на шляху до ЄС, треба спиратися саме на Польщу, через географічне розташування, спільні політичні інтереси (недопущення поширення проросійської політики), і тим паче Польща вже проявляла себе, як дружній партнер української нації [83, с. 380].

Інтереси Польщі у незалежності України від Росії є зрозумілими, з огляду на традиційно складні відносини між двома країнами та геополітичне розташування Польщі на кордоні з Україною. Також важливо відзначити, що після «Помаранчевої революції» Польща стала одним з найбільш активних партнерів України у Європі, допомагаючи їй у вступі до ЄС та НАТО та підтримуючи реформи, спрямовані на розвиток демократії та ринкової економіки в Україні.

Однак важливо також усвідомлювати, що кожна держава має свої національні інтереси, і співпраця між Україною та Польщею не завжди було безперешкодним. Наприклад, виникли суперечливі питання, пов'язані з польськими претензіями до українського міста Почаїв, а також законодавчі ініціативи з боку Польщі стосовно визнання діяльності УПА як злочинної.

Отже, протягом першого періоду відносин країни сформували міцну нормативно-договірну базу, а також визначились з пріоритетними напрямками взаємин. Крім того, саме в цей час Польща починає виступати активним адвокатом українських інтересів на рівні Європи та світу.

Другий етап хронологічно припадає на **2004-2014 роки**.

В цей час Польща та Україна взаємодіють з урахуванням своїх безпекових міркувань та спільного бажання до більш глибокої співпраці, можливо навіть до формування альянсу. Обидві країни вважають одна одну стратегічними партнерами, проте їх неоднозначна історія продовжує впливати на взаємне сприйняття поляків та українців [15, с. 257].

Багато українців сприймали Польщу як захисника їхніх інтересів у ЄС, і Польща продовжувала підтримувати Україну навіть тоді, коли Київ змінив свою зовнішню політику на користь Росії за часів Януковича. Варшава інтенсивно лобіювала проект Східного партнерства ЄС загалом та Угоду про асоціацію між ЄС та Україною зокрема [44, с.303].

Вступ Польщі до Європейського Союзу став кроком, який змінив реалії для України: серед країн-членів вперше з'явилася держава, яка підтримує українську спрямованість на членство в ЄС та НАТО. Це також вимагало істотного оновлення структури та змісту політичного діалогу між Україною та Польщею в умовах післяпомаранчевого періоду.

Наприклад, значною мірою акцентується співпраця, спрямована на забезпечення відповідності України першому з Копенгагенських критеріїв щодо членства в ЄС, відомого як «політичний» критерій. Цей критерій вимагає забезпечення стабільності демократичних інститутів, захисту прав людини та верховенства права.

У 2005 році Республіка Польща оголосила Роком України та урочисто відкрила його у місті Варшава у квітні за участю президента України Віктора Ющенка. Україна та Польща підписали договори про взаємне визнання академічних документів про освіту та наукові ступені, а також про співпрацю у галузі інформатизації. Також підсилювалися зв'язки у торговельно-економічній та науково-технічній сферах між обома країнами.

Співпраця між регіонами «Карпати» і «Буг» почала розвиватися ще з середини 1990-х років, проте виникла проблема через вступ Польщі до Шенгенської зони у 2007 році, що суттєво вплинуло на всі сфери двосторонніх відносин. Це призвело до

введення нових процедур та правил перетину українсько-польського кордону, що ускладнило розвиток та оптимізацію співпраці між обома державами.

Республіка Польща стала найважливішим економічним партнером України у Центральній Європі. Україна — друга за величиною країна, куди спрямовувався польський експорт. Спільна українсько-польська програма співробітництва у галузі науки і технологій станом на 2008 рік налічувала понад 150 спільних науково-дослідних проектів [18, с. 262].

Польща відіграла ключову роль у розвитку двосторонніх відносин, ініціюючи посилення східного вектору в рамках політики Європейського Сусідства. Зокрема, у 2008 році ця ідея стала одним з головних пріоритетів зовнішньої політики Польщі, спрямованою на встановлення лідерської позиції у цьому напрямку. Міністр закордонних справ Польщі Радослав Сікорський, представляючи напрями зовнішньої політики країни на 2008 рік у Сеймі 7 травня 2008 року, відзначив необхідність спільної зовнішньої політики щодо Сходу. Одночасно Польща намагалася зміцнити свою позицію у ЄС, акцентуючи на посиленні своєї ролі у Східній Європі.

Таким чином, Польща виступає найбільш послідовним і ефективним партнером України серед країн-членів Європейського Союзу, що мають спільний кордон, культурні та історичні зв'язки з нашою державою. Крім того, їхні геоекономічні інтереси співпадають у питаннях, пов'язаних з європейською інтеграцією.

Україна продовжує розглядати Польщу як ключового стратегічного партнера у зусиллях з підтримки її європейської інтеграції, включаючи можливе майбутнє членство у ЄС. Ця стійка позиція Польщі стала важливим фактором для успішної реалізації політики європейської інтеграції України, а також сприяла розвитку двосторонньої економічної співпраці між країнами.

Третій період *2014 – по сьогодні.*

Міжнародна ситуація далека від стабільності: системне порушення Росією міжнародного права, збройна агресія її в Україну, низка регіональних збройних конфліктів і «точок напруги» негативно впливають на загальну картину. Парадокс полягає у тому, що польсько-українське стратегічне партнерство справді існує, більше того розвивається [51, с. 203].

Хоча Польща та Україна перебувають у різних стратегічних положеннях - Польща, на відміну від України, є членом ЄС та НАТО - обидві країни розглядають російський ревізіонізм як серйозну загрозу.

У 2014 році Україна та Польща усвідомили важливість міцної, стабільної та передбачуваної співпраці. Того ж року на саміті НАТО у Варшаві було прийнято рішення надати Україні комплексну допомогу. Крім того, було вирішено розмістити багатонаціональні батальйони НАТО у Польщі, Естонії, Латвії та Литві. Польща відверто підтримує намір України вступити до НАТО та пропагує ідею відкритих дверей до Альянсу.

Польща продовжує відігравати важливу роль як постачальник військової допомоги Україні, приєднуючись до спільних навчань та тренувань. У 2016 році була створена литовсько-польсько-українська бригада [15, с. 257].

У період з 2015 по 2019 роки взаємини між Польщею та Україною були відзначені складнощами, викликаними численними конфліктами і відмінними поглядами на різні питання.

Цей період характеризувався бурхливими та неоднозначними польсько-українськими відносинами. Особливо ключовим у цьому відношенні був 2015 рік, коли приход до влади в Польщі партії «Право і Справедливість» призвів до загострення відносин між двома країнами через її складний погляд на історію та взаємини з Україною.

У 2015 році Беата Шидло була обрана прем'єр-міністром Польщі і висловила необхідність перегляду відносин з Україною. Однією з причин цієї позиції були суперечки між країнами щодо історичної спадщини та пам'яток, які розташовані на території України, але мають польське походження. Зокрема, розмова йшла про львівський палац Потоцьких, який польська сторона бажала повернути собі.

У квітні 2015 року Верховна Рада України прийняла «закони про декомунізацію», які встановлюють відповідальність за заперечення героїзму захисників України. Варшава негативно сприйняла ці закони, особливо зважаючи на те, що вони були прийняті у той же день, коли президент Польщі виступав у Раді з промовою про бажання покращити стосунки з Україною. У 2016 році Сейм Польщі

прийняв резолюцію, у якій заявив, що Волинська трагедія є геноцидом поляків. У 2017 році Україна заборонила польські роботи з ексгумації на своїй території у відповідь на демонтаж пам'ятника УПА у польському селищі Грушовіці [47, с. 319].

У 2016 році зростаючі суперечки між Україною та Польщею призвели до блокування Польщею запланованої зустрічі на рівні міністрів закордонних справ України та Європейського Союзу. Однак пізніше сталися деякі поліпшення у відносинах, зокрема, у 2017 році була підписана угода про взаємне визнання документів, що дозволяє громадянам України працювати в Польщі та складати іспит на отримання водійського посвідчення.

У 2018 році відносини між країнами стали трохи поліпшуватися, що підтверджувалось численними зустрічами на різному рівні. Наприклад, відбулася зустріч президента Польщі Анджея Дуди та президента України Петра Порошенка, на якій обговорювалися питання забезпечення безпеки на Сході України та польсько-української співпраці в галузі енергетики, транспорту, туризму тощо. Також відбулися зустрічі прем'єр-міністрів обох країн [52, с. 132].

У той же час, деякі питання залишалися предметом суперечок. Наприклад, Польща продовжувала висловлювати критику щодо нового українського закону про освіту, який, на її думку, обмежував права польської меншини в Україні на навчання рідною мовою. Крім того, протягом 2018 року сталися кілька інцидентів, пов'язаних зі знищенням пам'ятників польських героїв на території України, що також призвело до напруження у відносинах між країнами.

Для України Республіка Польща була, є і буде ключовим стратегічним партнером, із яким розвивається всебічний двосторонній діалог, поглиблюється взаємовигідна співпраця [18, с. 262].

Сучасний розвиток системи українсько-польського транскордонного співробітництва відбувається на кількох рівнях одночасно. По-перше, це включає посилення зв'язків у зовнішньоекономічній сфері між підприємствами та активізацію транскордонного бізнесу. По-друге, це означає поглиблення взаємодії громадських організацій і суспільних рухів з обох сторін кордону, а також створення спільних асоціацій та єврорегіонів. По-третє, це включає налагодження скоординованої

діяльності між органами державної влади регіонального рівня та місцевим самоврядуванням.

Співпраця між науковими установами та навчальними закладами є важливою для формування інноваційних моделей розвитку прикордонних територій, шляхом обміну досвідом та використання спільного виробничого потенціалу та інфраструктури. Створення стійкої економічної зони, забезпечення політичної та соціальної стабільності та добросусідства на всіх кордонах Європейського Союзу є пріоритетними завданнями [40, с. 284].

Між обома країнами існує взаємопорозуміння щодо проблем безпеки у Східній Європі, яке відзначається через співпрацю у різноманітних сферах і вважається важливим стратегічним партнерством. Польща виступає другим за величиною торговим партнером України, тоді як Україна посідає чотирнадцяте місце серед найбільших торгових партнерів Польщі.

Можливості для подальшого розвитку торгівлі між Україною та Польщею залишаються значними і можуть стати основою для ще тіснішого співробітництва між країнами. Протягом понад 25 років Україна та Польща успішно встановили співпрацю, проте сучасні глобальні та регіональні виклики значно впливають на їхній поточний стан та майбутні перспективи співпраці.

У 2019 році Володимир Зеленський став президентом України з обіцянкою покращити відносини з Польщею та іншими сусідніми країнами. На початку його президентства відбулася зустріч з президентом Польщі Анджеєм Дудою, під час якої було підтверджено готовність обох країн до подальшої співпраці у різних сферах. У квітні 2019 року також відбулася зустріч прем'єр-міністрів Польщі та України, на якій обговорювалися питання торгівлі та економічної співпраці.

Однак, деякі питання продовжують залишатися спірними. Наприклад, Польща продовжує висувати вимоги щодо захисту прав польської меншини в Україні, включаючи право на отримання освіти рідною мовою. Крім того, на початку 2021 року Польща ввела обмеження на в'їзд громадян України на територію Польщі через погіршення епідеміологічної ситуації в Україні, що спричинило певні напруження у відносинах між країнами. Однак, обидві сторони продовжили діалог та співпрацю,

зокрема в рамках Вісімки східного партнерства, що об'єднує Україну, Польщу та інші країни Європи, та різноманітних ініціатив з підтримки розвитку економіки та інфраструктури у Західній Україні. У даний час Польща є одним з найбільших торгових партнерів України, а також співпрацює з Україною в рамках різних міжнародних організацій, включаючи ООН та Європейський союз [50, с. 201].

Польща відіграє важливу роль як транзитна країна для України у напрямку до Європи, тому розвиток транспортних зв'язків між цими двома державами є ключовим для подальшої економічної співпраці. У 2019 році була укладена спільна декларація про будівництво нового мосту через річку Сян, який має сприяти створенню зручного та швидкого транспортного зв'язку між Польщею та Україною.

У Польщі й Україні достатньо спільного потенціалу задля того, щоб впливати на регіональні політичні процеси й формувати новий порядок денний у сфері безпеки. Цей порядок денний має бути реалістичним та брати до уваги поточні політичні й геополітичні реалії. Дієве стримування російської загрози, більше уваги з боку ЄС та НАТО до Східної Європи, потужніші інфраструктурні можливості й менше недовіри або історичних спекуляцій – це разом може зробити регіон більш безпечним [15, с. 257].

Протягом майже тридцяти років обидві держави вважають одна одну стратегічними партнерами. Спільна історія, боротьба за незалежність та протистояння є головними факторами, які зближують Україну та Польщу. Сучасна історія надала нових можливостей для побудови двосторонніх відносин між державами. Польща та Україна активно використовують ці можливості, зосереджуючись на довірі та взаємній користі. Як один з молодих членів Європейського Союзу, Польща стала ініціатором політики «Східного партнерства» та прийняла на себе роль лідера відносно східноєвропейських країн, які ще не стали членами ЄС, що забезпечило країні власне місце серед країн Євросоюзу [5, с. 179].

Під час повномасштабного вторгнення на початку 2022 року відносини між Києвом та Варшавою стали ще більш близькими та співпраця між країнами посилювалася. Польща відразу ж після початку війни надавала підтримку Україні, зокрема, надсилаючи гуманітарну допомогу та військове спорядження. Крім того,

Польща прийняла значну кількість українських біженців, що шукали прихисток від війни [37].

У лютому 2022 року президент Польщі Анджей Дуда відвідав Україну, де зустрівся з президентом Володимиром Зеленським та висловив підтримку українському народові у боротьбі з російською агресією. Обидва лідери домовилися про поглиблення співпраці між країнами у різних сферах, включаючи військову співпрацю та питання енергетичної безпеки.

Утім, питання захисту прав меншин та історичної пам'яті продовжують залишатися напруженими. У серпні 2022 року українська сторона відмовилася від участі у міжнародному форумі у Польщі з приводу пам'яті про Голокост через те, що польська сторона відмовилася включити до тексту спільної заяви згадку про польські злочини проти українського народу у Другій світовій війні.

Ми бачимо, що у 2022 році, під час російської агресії щодо України, Польща виявила готовність надати допомогу Україні, включаючи постачання зброї та матеріально-технічної допомоги. Польща також надавала медичну допомогу пораненим українським військовим.

Отже, для успішної співпраці між Польщею та Україною важливо, щоб обидві країни розуміли та поважали інтереси одна одної. Українці повинні враховувати відмінності між країнами, зокрема в плані безпеки, де Польща знаходиться у кращому становищі. Хоча стратегічне бачення країн має багато спільного, співпраця має базуватися на прагненні до співпраці, а не на ідеологічно вмотивованій дружбі. Для цього є широкі можливості: обидві країни сприймають одна одну, як стратегічних партнерів та друзів, і у відносинах між ними немає серйозних причин для конфронтації. Україна може допомогти Польщі збільшити вагу Східного партнерства у спільних політиках ЄС, а Польща може далі підтримувати Україну на шляху до членства у НАТО та ЄС [51, с. 203].

Тож у сухому залишку Україна та Польща мають досить схожі взаємодоповнювані стратегічні цілі, зокрема тісну інтеграцію до європейських і євроатлантичних структур. Також українсько-польському стратегічному партнерству притаманна потужна політична, економічна та безпекова бази. Тому за сприятливих

умов тенденція до поглиблення стратегічної співпраці посилюватиметься, особливо якщо задекларована мета України щодо входження до європейської спільноти і євроатлантичних структур набуватиме реальних рис. Тоді нові чинники сприятимуть зміцненню та появі нових форм стратегічної співпраці [65, с. 348].

Слід зазначити, що в документі «Стратегія національної безпеки України» є пункт 36, в якому сказано, що з метою захисту власних національних інтересів та зміцнення регіональної безпеки Україна розвиватиме стратегічне партнерство з Республікою Польща [59].

Наприкінці 2023 року через непорозуміння щодо зернової угоди, яка знову погіршує відносини між двома країнами, утворився затор з сотні українських вантажівок, які стоять вздовж дороги нескінченною вервицею, через мітинги та протести польських фермерів.

Ситуація з кожним днем все погіршується. Протестувальники висипають українське зерно прямо на узбіччя, не пропускають гуманітарну та військову допомогу для ЗСУ, а також влаштовують масові протести на вулицях столиці Польщі – Варшаві.

Саме 6 березня 2024 року відбувся один з масових мітингів, який розпочали фермери перед офісом прем'єра Дональда Туска. Вони виступали проти «Зеленого курсу» Єврокомісії та неконтрольованого імпорту продукції з України. Задля вгамування протестувальників Біля Сейму Польщі у Варшаві поліції прийшлося застосовувати сльозогінний газ і шумові гранати.

Станом на кінець березня поточного року відомо, що польські фермери продовжують свої протести щодо зернової угоди та блокують пункти пропуску вже з трьома країнами. Так поки що заблоковані КПП з Німеччиною, Словаччиною та з Україною. Також один з шести пунктів пропуску заблокований на кордоні з Білоруссю. Однак цей КПП заблокований по рішення польської влади з лютого 2023 року.

Слід розглянути пріоритетні вектори стратегічного партнерства між нашою державою та Республікою Польща:

- врахування попереднього історичного досвіду і вихід на конструктивне гуманітарне співробітництво з відмовою від звинувачень та історичних претензій;
- активізація транскордонної та міжрегіональної співпраці;
- розвиток транскордонної логістики, спрощення пересування українських і польських громадян через державний українсько-польський кордон;
- розширення коопераційних контактів між українськими та польськими суб'єктами господарювання;
- проведення спільних культурних, наукових, освітніх та туристичних заходів;
- поглиблення розвитку військово-політичного партнерства між Україною та Польщею (проведення спільних військових навчань, участь у спільних військових проектах);
- розробка спільних протиепідеміологічних та санітарних заходів з метою мінімізації наслідків пандемій тощо.

Стан наукового вивчення. Дослідження відрізняється залученням великого спектру наукових досліджень українських та закордонних вчених. Загалом, науковий доробок можна розглянути за проблемним принципом.

Першу групу досліджень становлять праці, які присвячені вивченню концепцій безпеки та тероризму. Серед авторів цієї групи слід виділити таких, як: В. П. Ємельянов «Проблеми застосування антитерористичного законодавства України і шляхи його вдосконалення», А. М. Федорова «Компаративний аналіз дефініції «безпека», Ю. Гайдук, Н. Дорошко та В. Балюк «Українсько-польські відносини в умовах гібридних загроз безпеці».

У своїй роботі В. П. Ємельянов досліджує питання протидії терористичним актам за допомогою правових засобів [24]. А. М. Федорова розглянула поняття «життєдіяльність», «взаємодія», «мир», «влада», «суспільство», «захист», «відповідальність» та «розвиток». За допомогою аналізу з'явилась можливість побачити взаємозв'язки та взаємовпливи, а також з'ясувати, що поняття «безпека» —

це міжпонятійне та поліцентричне явище, яке застосовується в багатьох науках та сферах суспільного життя [92]. В монографії випущеної Ю. Гайдук, Н. Дорошко та В. Балюк було здійснено комплексний аналіз польсько-українських відносин в умовах викликів та гібридних загроз безпеці [13].

До другої групи відносяться наукові роботи, які досліджують зовнішню політику України, а також стан українсько-польських відносин під час російсько-української війни. Відносини на сучасному етапі досліджують такі автори, як: В. В. Тарасенко, І. Карівець, С. В. Толстов тощо.

В. В. Тарасенко в своїй роботі розглядає україно-польську гуманітарну співпрацю, її стан та перспективи [82, с. 730]. І. Карівець висвітлює польсько-українські відносини в контексті широкомасштабного російського вторгнення в Україну [37]. У своєму дослідженні С. В. Толстов торкнувся проблеми екзистенціального смислу російсько-української війни, її наслідки для міжнародного світу [84].

До третьої групи належать дослідження, що визначають особливості військової співпраці між Україною та Польщею у контексті російсько-української війни. Авторами цих робіт є М. Бучин та А. А. Савицька.

У своєму дослідженні М. Бучин розглядає особливості та перспективи співпраці між Україною та Республікою Польща у сфері безпеки та оборони на сучасному етапі. [11]. А. А. Савицька аналізує військове партнерство між Україною і Польщею, яке має важливе значення для безпеки не лише цих держав, а й усієї Європи. [76, с. 365].

Джерельна база дослідження розглядається через поділ джерел на офіційні та неофіційні за їхнім походженням.

Серед офіційних джерел документальної та фактологічної бази дослідження є міжнародні нормативно-правові документи, що регулюють принципи міжнародної антитерористичної діяльності, зокрема в рамках міжнародних організацій. До таких документів відносяться: Конвенція про боротьбу із захопленням заручників (17 грудня 1979 р.), Конвенція про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців (4 грудня 1989 р.), Конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом (9 грудня 1994 р.), Міжнародна конвенція про боротьбу з

фінансуванням тероризму (9 грудня 1999 р.), Міжнародна конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму (28 вересня 2005 р.) та інші.

Також документальною основою є українське законодавство та документи, що освітлюють особливості функціонування української антитерористичної політики, а саме: Указ Президента України №388/2012 від 25.05.2012 «Про заходи щодо посилення боротьби з тероризмом в Україні»; Указ Президента України №53/2019 від 05.03.2019 «Про Концепцію боротьби з тероризмом в Україні»; Закон України №638-IV від 20.03.03 «Про боротьбу з тероризмом»; Закон України №2135-XII від 18.02.1992 «Про оперативно-розшукову діяльність»; Закон України №2229-XII від 03.07.2020 «Про Службу безпеки України».

Серед джерел неофіційного походження можна виділити наступні типи: офіційні заяви політиків, виступи аналітиків та експертів, та матеріали засобів масової інформації.

Методологічно дослідження проводилося за допомогою комплексу загальнонаукових і спеціальних методів, що дозволило об'єктивно розглянути стан стратегічного партнерства між Україною та Польщею на сучасному етапі в контексті російсько-української війни.

Методологічна база дослідження включає такі методи: системний проблемно-історичний підхід; метод аналізу, метод синтезу, інтерпретації джерел тощо.

Сучасні відносини між Польщею та Україною можна охарактеризувати як складні, але зрілі. З одного боку, обидві країни зміцнюють співпрацю у багатьох сферах, зокрема у військовій, економічній, культурній та науково-технічній. Україна і Польща є стратегічними партнерами в Центрально-Східній Європі та входять до складу Вишеградської групи, яка є однією з ключових платформ регіонального співробітництва в Європі.

З іншого боку, є також ряд проблемних питань у відносинах між країнами, зокрема історичні та національно-культурні. Наприклад, спір між Польщею та Україною щодо історичних подій, які сталися під час Другої світової війни, а також спір щодо національної меншини у Польщі.

Проте, незважаючи на ці проблеми, Польща та Україна продовжують зміцнювати співпрацю та шукають компромісні рішення для вирішення конфліктних питань. Обидві країни прагнуть розвивати економічне співробітництво та співпрацю у рамках євроінтеграції та зміцнювати спільні безпекові інтереси.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ПОЛЬЩЕЮ

Сьогодні Польща є другим найбільшим торгівельним партнером України, а Україна займає чотирнадцяте місце серед найбільших торгівельних партнерів Польщі [29].

Російсько-українська війна суттєво зміцнила відносини між Україною та Польщею, сприявши активізації економічної співпраці, зокрема у сфері логістики та енергетики тощо. Республіка Польща стала великим логістичним вузлом для України, зокрема через блокаду українських портів. Вантажі, зокрема зерно, транспортуються через Польщу до Європи та інших регіонів. В сучасних реаліях офіційна Варшава бачить підтримку України як ключовий елемент стабільності в Центрально-Східній Європі та власної безпеки.

Відносини між Україною та Польщею вже виходять за межі звичайної двосторонньої співпраці, оскільки геополітичні обставини об'єднали ці країни навколо спільного зовнішньополітичного курсу – інтеграції в європейські структури. Співпраця між Україною та Польщею, що базується на спільному баченні ключових аспектів майбутнього Європи, набула стратегічного значення на континенті. Активні добросусідські відносини між двома країнами є важливою складовою сучасного європейського простору. На це впливають як масштаби та людський потенціал обох країн, так і перспектива розширення впливу об'єднаної Європи. Тим самим, завдяки українсько-польському стратегічному партнерству розбудова архітектури європейських відносин у галузі безпеки отримує самодостатню вартість і новий вимір [9, с. 126].

Незмінною залишиться прагматична орієнтація України на співпрацю з Північноатлантичним Союзом, підтвердженням чого є встановлення особливого партнерства між Україною і НАТО, участь України в Програмі «Партнерство заради миру», а також українсько-польська військова співпраця, зокрема у рамках польсько-

українського батальйону миротворчих сил. Польща була і є адвокатом українських прагнень до інтеграції з Європою.

Після початку «гібридна війна», яка була розпочата російською владою наприкінці 2013 – впродовж 2014 років проти України, що втілилася в анексії Криму та агресії на Донбасі, Республіка Польща ініціювала прискорення підписання Угоди ЄС з Україною про асоціацію та Угоди ЄС з Україною про зону вільної торгівлі. З точки зору досягнутого рівня співпраці з ЄС, після укладання відповідних угод ЄС з Україною, Молдовою, Грузією змінився статус країн учасниць «Східного партнерства» [40, с. 284].

Однак інші країни, що беруть участь у «Східному партнерстві», такі як Азербайджан і Вірменія, на той момент ще не стали асоційованими партнерами ЄС. Крім того, дипломатія Євросоюзу не взяла активної участі у спробах врегулювання конфліктів в Абхазії та Південній Осетії, Придністров'ї та Нагірному Карабаху поза форматами ОБСЄ і НАТО.

Більше того, німецька та французька дипломатії, враховуючи негативне ставлення росії до Польщі, виключили польських дипломатів із так званого Мінського мирного процесу, спрямованого на врегулювання війни на Донбасі.

У травні 2019 року програма «Східне партнерство» відзначила своє десятиріччя. Якщо оцінювати її досягнення за максимально оптимістичною шкалою, можна визнати, що фактично було втрачено більше можливостей, ніж використано. Наприклад, попри польські зусилля, ЄС не запобіг зусиллям російської дипломатії, яка загалом ефективно реалізовувала політику «поділяй і володарюй». Завдяки цьому країни-учасниці «Східного партнерства» більше орієнтуються на політику реальних можливостей. У результаті програма «Східного партнерства» перетворилася на каталог спільних транскордонних проєктів, фінансованих ЄС. Таким чином, «Східне партнерство» так і не стало аналогом «Вишеградської четвірки» [7].

На початку 1990-х років Польща, Чехія, Угорщина та Словаччина, вийшовши з комуністичного минулого, підписали угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Це дозволило «Вишеградській четвірці» стати своєрідною платформою для підготовки до майбутнього членства в ЄС. Однак, Угода про асоціацію між ЄС і

Україною не фіксує чіткого правового положення про перспективу початку переговорів про вступ. Тим паче, такі положення відсутні в Угоді про асоціацію ЄС із Молдовою та Грузією.

Країни, які беруть участь у програмі «Східного партнерства», фактично стали «буферною зоною» між східним кордоном ЄС і Росією. Водночас балканські держави (Албанія, Боснія і Герцеговина, Косово, Північна Македонія, Сербія, Чорногорія) вже на той момент розпочали переговори про вступ до ЄС або мали чіткі перспективи їхнього початку. Можна констатувати, що поки на той момент польська дипломатія не домоглася від партнерів по ЄС згоди на надання країнам Східної Європи чітких гарантій початку переговорів про вступ до ЄС у разі досягнення відповідних критеріїв членства [9, с. 129].

Враховуючи членство Польщі в Європейському Союзі значна частина економічних відносин між Польщею та Україною (зокрема, щодо торгових питань) регулюється угодами, укладеними між Європейським Союзом та Україною. Правовою базою, що регулює двосторонні відносини між Європейським Союзом та Україною є Угода про партнерство та співробітництво (РСА) від 14 червня 1994 року, яка набула чинності 1 березня 1998 року, а 29 квітня 2004 року Україна підписала додатковий Протокол про розширення Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС щодо приєднання нових країн до Європейського Союзу, в тому числі Польщі. 27 червня 2014 року було підписано Угоду про Асоціацію між Європейським Союзом і державами-членами з одного боку та Україною – з другого, невід’ємною частиною якої є Угода про глибоку і всеосяжну зону вільної торгівлі (DCFTA) [42, с. 20].

Основою правової бази двосторонніх економічних відносин між Україною та Польщею є кілька ключових угод. Серед них — Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про взаємне заохочення та захист інвестицій, яку була підписана в 1993 році, Конвенція між Урядом Республіки Польща та Урядом України про уникнення подвійного оподаткування доходів і майна та запобігання податковим ухиленням, підписана того ж року, а також Угода між Урядом Республіки Польща та Кабінетом Міністрів України про економічне співробітництво укладена в 2005 році.

Відповідно до наказу Міністра розвитку і фінансів Республіки Польща, компетентним судом для розгляду господарських справ в Україні є господарський суд. Якщо сторони торгівельної угоди укладають арбітражне застереження – вони вважають компетентним вирішувати будь-які суперечки арбітражний суд. Найвідомішим місцевим арбітражним судом є Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгівельно-промисловій палаті України (ІСАС) [42, с. 20].

Крім, українського законодавства, на території України застосовуються міжнародні норми, наприклад, ратифікована Україною Вашингтонська конвенція, з врегулювання інвестиційних суперечок (ICSID) між державою та іноземними інвесторами або Нью-Йоркська конвенція, згідно з якою Україна визнає іноземні арбітражні рішення.

Відповідно до наказу Міністра розвитку і фінансів Республіки Польща, 31 січня 2018 року було ліквідовано Відділ сприяння торгівлі та інвестиціям Посольства Республіки Польща у Києві. Завдання, які раніше виконувалися цим відділом, передані Польському агентству інвестицій та торгівлі (РАІН) та «Закордонному торговельному бюро» в Києві, зокрема:

- надання інформації про ринок (аналізи, звіти, довідники),
- спільне створення бази контактів з місцевими компаніями та установами бізнес-середовища,
- організація навчання для польських та іноземних компаній,
- перевірка ділових партнерів,
- організація бізнес-місій,
- допомога у запуску виробництва продукції,
- створення рекламних та медійних компаній.

«Закордонне торговельне бюро» в Києві на відміну від Відділу сприяння торгівлі та інвестиціям Посольства Республіки Польща в Києві не входить до складу дипломатичного представництва. Посольство Республіки Польща в Україні продовжує активно підтримувати польські політичні та економічні інтереси в Україні. Воно забезпечує захист прав і інтересів польських підприємств, реагує на порушення з боку українських органів влади, сприяє зміцненню іміджу Польщі як надійного

партнера у сфері комерції та інвестицій, популяризує економічні успіхи країни, розвиває договірно-правову базу між Польщею та Україною і працює над створенням сприятливого правового клімату [48, с. 3].

Вступ Республіки Польща до Європейського Союзу позначився на її економічному співробітництві з Україною. Всупереч песимістичним прогнозам, вступ Польщі до ЄС не спричинив різко негативних наслідків для України. Хоча економічні відносини між двома країнами в аналізованому періоді характеризувалися значним дефіцитом торговельного балансу України та відставанням за обсягами інвестицій у польську економіку, це є звичною ситуацією для українсько-польської взаємодії. Причиною цього є низька конкурентоспроможність української економіки та істотним її відставанням за низкою показників від економіки Польщі.

У результаті виробництва українських виробників більшого нездатність конкурувати на ринках країн ЄС, виключно з польським ринком, а українські підприємці не мають можливості реалізувати ефективні інвестиційні проекти за такими умовами. Міждержавний економічний потенціал співпраці між Україною та Польщею залишається не повністю використаним, а взаємодія в економічній сфері залишається слабким місцем у їхньому стратегічному партнерстві [52, с. 121].

Готуючись до вступу до ЄС, Польща реалізувала низку заходів, які забезпечили приведення економіки у відповідність до європейських стандартів. Розв'язання цієї проблеми, серед іншого, впровадження в Україні політики, що сприятиме підвищенню конкуренції, гармонізації українського законодавства з нормами та стандартами законодавства ЄС, а також активізації та розвитку міжрегіонального та транскордонного співробітництва. З огляду на важливість економічної складової партнерства для України та Польщі, а також недостатнє врахування попереднього досвіду, подальше дослідження цієї теми на сьогодні залишається актуальною.

Українсько-польські відносини набули більшого значення ніж просто двостороннє співробітництво, після геополітичних особливостей об'єднали обидві країни у визначеному спільному зовнішньополітичному напрямку – інтеграцію до європейських структур. Співпраця між Україною та Польщею, заснована на спільних поглядах щодо ключових питань майбутньої Європи, перетворилася на фактор

стратегічного значення для нашого континенту. Тісні добросусідські відносини між Києвом та Варшавою є важливою складовою сучасної Європи. Це зумовлено як розмірами та людським потенціалом обох країн, так і їхньою здатністю посилювати вплив інтегрованої Європи. Таким чином, завдяки стратегічному партнерству між Україною та Польщею, створення європейської безпекової архітектури набуває нового значення і вагомості. Україна також підтримала прагнення Польщі приєднатися до НАТО. Прагматична орієнтація України на співпрацю з НАТО залишається незмінною, що підтверджує інсталяцію особливого партнерства з Альянсом, що бере участь у Програмі «Партнерство заради миру» та військової співпраці з Польщею, зокрема через польсько-український миротворчий батальйон. Польща постійно підтримувала і продовжує підтримувати прагнення України до європейської інтеграції [10, с. 163].

Суспільно-політичні зміни в Україні сприяють зміцненню зовнішньоекономічних відносин з країнами Європейського Союзу. Польща є одним із провідних стратегічних партнерів України в Європі, зокрема в підтримці її прагнення до вступу в ЄС і набуття повноправного членства в цьому союзі. Така незмінна позиція Польщі протягом тривалого часу набула великого значення для України як у контексті успішного просування європейської інтеграції, так і в розвитку двостороннього економічного співробітництва.

Тому українсько-польське економічне співробітництво є об'єктом першочергової уваги з погляду виявлення резервів удосконалення господарських відносин України з постсоціалістичними країнами – членами ЄС на сучасному етапі європейської інтеграції.

В цьому вимірі створено сприятливі передумови для подальшого зближення двох країн. По-перше, це просування національних інтересів України на Заході, зокрема за допомогою Польщі, а також стабілізація економіки. Для Польщі це означає вирішення питань, пов'язаних із новими кордонами. По-друге, Україна використовує посередництво Польщі у відносинах із ЄС та НАТО, залучаючи західні інвестиції. Польща, зі свого боку, прагне до більшого товарообігу з Україною, реалізації енергетичних проектів і співпраці у військово-технологічній сфері [10, с. 163].

Майбутнє економічних відносин між Республікою Польща та Україною пов'язані з розвитком кооперації та інвестицій. Обидві сторони все більше цікавляться цими сферами, що сприяють поглибленню співпраці та розвитку довгострокових ділових відносин. Різні ініціативи, започатковані як з польської, так і з української сторони, вже отримали результати у зростанні польських інвестицій в українську економіку.

Отже, Україна та Польща є сусідами, що мають спільну історію народів, подібні гео економічні інтереси та стратегічні цілі. На даному етапі економічна співпраця між двома державами відбувається досить активно, про що свідчать проведення різноманітних економічних форумів, зустрічей на вищому та найвищому рівнях, підписання угод та договорів про економічну співпрацю.

На сучасному етапі розвитку Європи питання субрегіональної економічної співпраці країн Emerging Europe набуває особливої важливості. Географічне розташування цих країн-членів ЄС формує унікальний субрегіон, що створює специфічні ефекти в процесі європейської інтеграції.

Країни демонструють високі темпи соціально-економічної трансформації та розвитку, проте стикаються з певними перешкодами на шляху до підвищення конкурентоспроможності. Одним із факторів, що уповільнює їх економічний розвиток, є низький рівень субрегіональної інтеграції. Сучасний рівень міжнародної співпраці свідчить про недостатнє використання економічного, географічного та інтелектуального потенціалу країн регіону, а також можливостей європейської інтеграції як чинника їх модернізації та розвитку в умовах глобальної взаємодії. Для України, як країни Східної Європи, важливо посилити інтеграційні зв'язки в межах європейського субрегіону, щоб використати їх переваги для створення економічних передумов і здобуття повноцінної міжнародної суб'єктності [39, с. 336].

Найуспішнішою країною серед країн цієї групи є Польща, тому відносини з нею мають особливе значення для України. Інтеграція, спільні політики ЄС та їх фінансові інструменти мають вагомий вплив на економічну динаміку Польщі. Однак експерти вказують на те, що низька інвестиційна активність уповільнює засвоєння ресурсів структурних фондів ЄС. За прогнозами фахівців МВФ, реальний ВВП країн регіону

(за винятком Південно-Східної Європи) буде демонструвати зростання в середньостроковій перспективі, що створює передумови для активізації зовнішньоекономічної діяльності. Водночас існує низка гальмуючих чинників, які формують певні виклики для економік країн: недостатні темпи економічної динаміки та низька інвестиційна активність – як наслідок рушійною силою позбавлення є зростання споживання, що робить його недостатньо стійким у довгостроковій перспективі.

Такі висновки актуалізують проблематику саме інвестиційної взаємодії країн субрегіону, та україно-польських економічних відносин зокрема. Особливості торговельних відносин, що виникли внаслідок лібералізації торгівлі після впровадження ЗВТ між Україною та ЄС, також привертають увагу до інвестиційного співробітництва. Його розвиток свідчить про те, що потенціал попередньої моделі торгівлі, яка існувала до введення ЗВТ, вже вичерпано. Процес змін у географічній структурі українського експорту чітко кореспондує із початком лібералізації торгівлі з ЄС і виявився у скороченні частки країн і субрегіону, і Польщі у обсягах торгівлі України з ЄС. Розвиток торгівлі гальмується через недостатню диверсифікацію експортного потенціалу, низький рівень конкурентоспроможності на європейському ринку та обмежену ємність ринків, що обумовлено рівнем купівельної спроможності. Внутрішньо-регіональні зв'язки країн Emerging Europe є менш інтенсивними, ніж у Західній Європі, оскільки вони значною мірою залежать від ринків більш розвинених країн ЄС і мають незначну частку взаємної торгівлі між собою [39, с. 336].

На теперішній час, Польща є провідним партнером України в цій сфері економічних відносин. Вивчення та узагальнення інвестиційного співробітництва Києва з Варшавою дозволяють виокремити низку особливостей:

1. зростання інтенсивності інвестиційної співпраці;
2. її асиметричний характер за галузевим та просторовим розподілом;
3. секторальні особливості інвестиційної співпраці свідчать про переважно невисоку якість інвестицій.

Отже, ця сфера потребує ефективних рішень, які можуть надати динаміки інвестиційному співробітництву через визначення пріоритетних напрямків, таких як

розвиток транспортної інфраструктури. Зокрема, Польща оголосила про підготовку енергетичних та інфраструктурних проєктів у рамках ініціативи «Тримор'я».

Ініціатива трьох морів (3SI), або просто «Тримор'я» — міжнародна економічна та інфраструктурна ініціатива, що об'єднує 12 країн Європейського Союзу й Україну, розташованих поблизу Балтійського, Чорного й Адріатичного морів. Ініціатива спрямована на створення регіонального діалогу з різних питань, що стосуються країн-членів [53, с. 153].

І хоча перспективи участі України у цій ініціативі тільки обговорюються, в межах проєкту «Міжнародний водний шлях (МВШ) Е-40», наприклад, можливо скористатися інвестиційним потенціалом Польщі в цій сфері. Польща та Україна є природними партнерами в забезпеченні енергетичної безпеки регіону, і польські енергетичні проєкти могли б бути реалізовані у тісній співпраці з українськими підприємствами. Перспективною є співпраця в ІТ-секторі, де обидві країни вже мають значний потенціал. Створення міжнародних кластерів в агропромисловій сфері сприяло б інтеграції вітчизняних малих та середніх підприємств у глобальні ланцюги доданої вартості. Проте, необхідною умовою для отримання бажаних ефектів від інвестиційного співробітництва є покращення інвестиційного клімату, зокрема через подолання інституційних дисфункцій державного управління [53, с. 153].

Інтеграція до Європейського Союзу як ключовий пріоритет зовнішньої політики України підкреслює важливість економічного співробітництва з країнами-членами ЄС, серед яких Польща по праву займає провідне місце. Польща – це один із головних стратегічних партнерів України на європейському континенті. Незмінність цієї позиції протягом тривалого часу стала для України важливою як з огляду на успішну реалізацію політики європейської інтеграції, так і для розвитку двостороннього економічного співробітництва з Польщею. Одним із ключових аспектів українсько-польських економічних відносин є співпраця в торговельно-економічній сфері. Так, за даними Державного комітету статистики України, Республіка Польща є одним із найбільших партнерів України з торгівлі товарами серед країн світу [57, с. 191].

В історичному плані українсько-польські відносини були дуже непростими та багато в чому суперечливими. З приходом консервативної політичної партії «Право і справедливість» до влади у Польщі, ситуація погіршилась. Постає питання: як загострення політичних відносин між країнами позначиться на економічній співпраці та загальній взаємодії. З боку України спостерігається прагнення зробити «стрибок на Захід», зменшуючи значення Польщі як «посередника» або «адвоката» у процесі зв'язку з Європою. Це, в свою чергу, впливає на загальні настрої та перспективи розвитку економічних відносин між двома державами. Яким чином відбувається взаємодія в економіці України та Польщі з урахуванням не найкращих передумов для цього розвитку? Чи відбуваються кроки для покращення відносин?

Незважаючи на складну соціально-історичну та інформаційно-психологічну спадщину, українсько-польські політичні відносини з початку 90-х років розвивалися досить успішно. Польща була однією з перших країн, що визнали суверенітет і державну незалежність України на початку 90-х років минулого століття. Згодом двосторонні відносини між Україною та Польщею отримали статус стратегічного партнерства в обох країнах. При цьому політичні лідери України та Польщі прагнули згладити у свідомості своїх народів болісні аспекти спільної історії, дотримуючись принципу «вибачаємо і просимо вибачення». Після вступу Республіки Польща до Європейського Союзу в 2004 році не всі поляки відчули очікувані переваги членства в ЄС. Однак з того часу стандартом порівняння для рівня життя та успіхів для багатьох поляків стали провідні європейські країни. Це, ймовірно, стало ключовою причиною соціально-психологічного поділу в польському суспільстві. На цьому тлі зросла передбачувана трудова міграція поляків до більш економічно привабливих країн ЄС [64, с. 101].

Ці питання стосуються нинішнього польського уряду, якому доводиться вирішувати кілька суперечливих завдань. З одного боку, необхідно забезпечувати належну підтримку трудової імміграції, зокрема з України, для забезпечення польської економіки робочою силою. З іншого боку, враховуючи націоналістичні настрої частини польського суспільства, на які спирається правляча партія, важливо

вирішувати це питання так, щоб не втратити підтримку виборців, які бачать в українських мігрантах загрозу, пов'язану з історичними упередженнями.

Польсько-українські політичні відносини цікаві насамперед тим, як вони можуть впливати, як безпосередньо, так і опосередковано, на економічну співпрацю між двома країнами. Економічні зв'язки між Україною та Польщею розвиваються в кількох напрямках, кожен з яких може по-своєму реагувати на зміни у політичних відносинах. Ключовою складовою економічних відносин між Україною та Польщею залишається взаємна торгівля товарами та послугами [65, с. 350].

Після того, як у 2014 році набула чинності Угода про асоціацію між Україною та ЄС, економічні відносини між Києвом і Варшавою суттєво покращилися. Це сприяло полегшенню доступу українських компаній до ринку ЄС, а підприємствам з країн ЄС – до українського ринку. Такі зміни у форматі українсько-польської торгівлі могли вплинути на імпорт товарів з Польщі до України в кількох напрямках.

По-перше, спрощення виходу українських компаній на ринок ЄС та досвід, який вони отримують у цьому процесі, потребують нових партнерів для ведення бізнесу в Європі, замінюючи старих. Можливо, до колишніх партнерів належать і деякі польські компанії. Для багатьох українських підприємств Польща слугувала своєрідними «вікном до Європи». Проте з підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС польський бізнес поступово втрачає цей тип конкурентної переваги.

По-друге, польські компанії, які працюють на українському ринку, зіткнулися з новою конкуренцією з боку інших країн ЄС, чії пропозиції могли виявитися більш привабливими для України. Це могло змусити деяких польських експортерів шукати шляхи посилення своїх позицій через цінову конкуренцію або освоєння нових товарних ніш на українському ринку.

Україно-польські відносини дуже чітко обумовлені декількома чинниками:

1. Географічне сусідство;
2. Спільна історія;
3. Схожість культур та подібний менталітет.

Польща стала одним із найбільш активних прихильників Революції гідності в Україні, рішуче засудивши анексію Криму та військову агресію росії на Донбасі.

Польська влада докладає значних зусиль для консолідації позицій країн ЄС і НАТО на підтримку України. Для України Польща є і залишатиметься ключовим стратегічним партнером, з яким ми розвиваємо всебічний діалог та зміцнюємо взаємовигідну співпрацю. Торгово-економічні відносини між нашими країнами зростають і продовжать зростати [1, с. 319].

На сучасному етапі створено сприятливі умови для подальшого зближення України та Польщі. По-перше, це сприяння інтеграції України на Захід, зокрема через польське посередництво, а також стабілізація української економіки. Для Польщі важливим є вирішення питань, пов'язаних із новими кордонами. По-друге, Україна користується підтримкою Польщі у взаєминах з ЄС і НАТО та залученні західних інвестицій. Польща прагне збільшити товарообіг з Україною, реалізувати енергетичну стратегію та розвивати співпрацю у військово-технологічній сфері.

Для Польщі ж на цьому рівні важливим є реалізація нових форм співробітництва у виробничій сфері за пріоритетними напрямками ЄС, реалізація представницьких контактів, вирішення проблем товарообігу з Україною у зв'язку з розширенням, участь у приватизаційних процесах земельного ресурсу України.

Україна та Польща мають розвинене економічне співробітництво, яке базується на довірі та партнерстві. Одним з найважливіших напрямків економічного співробітництва є торгівля товарами та послугами. Україна та Польща ведуть активну торгівлю між собою, зокрема в області сільського господарства, машинобудування, хімічної та нафтогазової промисловості та інших галузях [53, с. 153].

Також важливим напрямком є інвестиційна співпраця. Польща є одним з найбільших інвесторів в Україні та активно інвестує в різні галузі економіки, зокрема в промисловість та транспортну інфраструктуру. Польські компанії активно працюють на українському ринку та розглядають Україну як потенційну платформу для розширення своєї діяльності на схід [58, с. 206].

В цілому, економічне співробітництво між Україною та Польщею має великі можливості для подальшого росту, що сприятиме зміцненню економічної стабільності обох країн і регіону взагалі.

У гуманітарній сфері Польща надала необхідну допомогу українським громадянам, що постраждали від війни. Зокрема, була запроваджена спеціальна програма надання медичної допомоги для постраждалих українців. Польща виділила кредитну допомогу Україні у розмірі 100 мільйонів євро, а також профінансувала стипендійні програми для студентів з Донецької, Луганської областей та Криму на суму 2,5 мільйонів євро (на 2015 рік).

У 2015 році Польща надала рекордну суму допомоги Україні, яка склала понад 102 000 євро. Проте, у 2016 році кількість асигнувань значно зменшилася, що, очевидно, пов'язано зі складністю українсько-польських відносин, викликаною історичними питаннями, зокрема трактуванням ролі поляків та українців у масових етнічних чистках під час Другої світової війни [7].

Також важливим аспектом співпраці між Польщею та Україною є партнерство в енергетичній сфері та газопостачанні. Польща надавала Україні підтримку в забезпеченні її енергетичних потреб, зокрема через транзит газу до країн Європи через територію Польщі.

Україна та Польща мають значний досвід у міжрегіональному транскордонному співробітництві, що сприяє розвитку територій, збільшенню економічної активності та підвищенню рівня життя мешканців прикордонних регіонів.

Одним з ключових інструментів такого співробітництва є Європейський Інструмент Сусідства (ЄІС), який фінансує проекти на прикордонних територіях. Цей інструмент дозволяє українським та польським організаціям співпрацювати та отримувати фінансову підтримку для здійснення проектів з підвищення рівня життя мешканців прикордонних територій [22, с. 189].

Отже, ми бачимо, що в контексті агресії російської федерації проти України, особливо важливою стає співпраця двох країн Центральної Європи - України та Польщі. З урахуванням їх соціально-економічного, військового та гуманітарного потенціалу, ці дві європейські країни мають стратегічне значення для свого регіону. Загальний потенціал України та Польщі збільшує роль Центральної Європи в світі, оскільки він базується на європейських традиціях та культурі, і відповідає

національним інтересам кожної держави, включаючи сферу безпеки на східному фланзі НАТО [82, с. 730].

Розвиток партнерських відносин між Україною та Польщею залежить від того, наскільки обізнане суспільство обох країн щодо соціально-культурних цінностей та традицій. Необхідно зрозуміти, що є основою ідентичності кожної нації. Розвиток сучасних інститутів українського та польського суспільства, євроінтеграційних та євроатлантичних прагнень України залежать від розвитку стратегічних комунікацій, медіа, культури та освіти і їх взаємодії та впливу на суспільство [38, с. 727].

24 лютого 2022 року став вирішальним днем для геополітичних, безпекових, економічних, соціальних та ціннісних змін у Європі та у всьому світі. О 3:40 ранку, російські війська відкрито вторглися в Україну. Реакція країн ЄС та НАТО на це вторгнення була різною. Деякі країни НАТО, наприклад, Німеччина, сумнівалися, що Україна зможе відбитися від російської агресії, і її столиця буде захоплена за "лічені години". Це може призвести до перетворення України на "Білорусь-2", або у гіршому випадку, Росія повністю окупує Україну і знищить державу з мапи світу. Поляки були першими, хто чітко та однозначно підтримав українців у їхній боротьбі проти російської агресії [37].

Після широкомасштабного вторгнення Росії на територію України, Польща виступила одним з найбільш активних партнерів, які надають підтримку Україні. Польща одразу після початку вторгнення висловила своє рішуче осудження та заклик до припинення агресії з боку Росії.

Одним із найсуттєвіших видів підтримки стало надання гуманітарної допомоги Україні. Польща почала активно відправляти до України гуманітарну допомогу, включаючи медичне обладнання, ліки, продукти харчування, спальні мішки та інше. Крім того, Польща надає допомогу українським військовим, постачаючи їм озброєння, техніку та різноманітну спеціальну техніку.

Також Республіка Польща надає підтримку Україні у політичній сфері, підтримуючи Україну на міжнародній арені, зокрема щодо вступу до Європейського Союзу та НАТО. Слід зазначити, що польська держава також надає Україні фінансову допомогу на підтримку української економіки [51, с. 203].

Поляки розуміють, що свобода України є важливим компонентом свободи всієї Європи. Україна перебуває в війні, що просуває цінності свободи, демократії та життя вперед. Ця війна символізує глибокі цінності Європи, які стали забутими в більшості країн через зосередження на матеріальному благополуччі. Російсько-українська війна дає полякам та українцям можливість переглянути спільну історію і змінити «історичну пам'ять», яка була причиною погіршення відносин між Польщею та Україною до початку війни в лютому 2022 року [38, с. 727].

Після масштабного вторгнення Росії на територію України у 2022 році, військове співробітництво між Україною та Польщею перебуває на етапі особливої важливості. Польща, як країна-член НАТО та один з ключових партнерів України в Європі, активно підтримує обороноздатність України та сприяє забезпеченню безпеки в регіоні.

У вересні 2022 року Польща та Україна уклали спільну декларацію щодо поглиблення військового співробітництва, в якій зазначено проведення спільних навчань та військову співпрацю, обмін досвідом, а також підтримку в процесі реформування та модернізації Збройних сил України.

Одним із основних напрямів співпраці є взаємна підтримка військових операцій та тренувань. Польща надає консультації та допомогу Україні у військовій підготовці та практичних навчаннях, включаючи спільні тренування, зокрема з використанням безпілотних літальних апаратів та розвідки в горах. Польські військові інструктори проводять курси зі стрільби, тактики та бойової підготовки для українських військовослужбовців [36].

Польща також надає військову допомогу Україні у вигляді постачання озброєння, боєприпасів та іншого військового обладнання. Наприклад, польська сторона забезпечила українську армію бронетехнікою та іншими військовими приладами з метою підвищення її бойової ефективності.

Слід звернути увагу, що на сьогодні єдиною, і нажаль великою проблемою в співпраці між нашою державою та Республікою Польща є протиріччя щодо зернової угоди, які розпочалися наприкінці 2023 року.

Через це польські фермери утворюють затори на кордоні та блокують пункти пропуску, не пропускають цивільні та гуманітарні авто, а також висипають українське зерно на узбіччя, показуючи своє незадоволення з приводу зернової угоди між нашими державами.

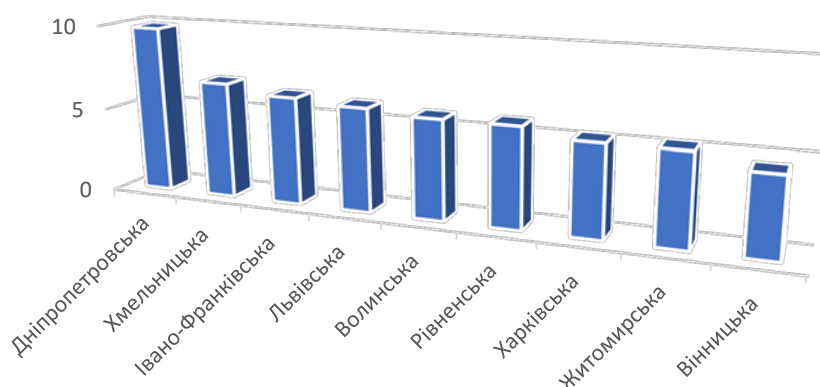
Не дивлячись на цю суперечку та сьогоднішні виклики, можна зауважити, що саме Республіка Польща стоїть на чолі країн, що вимагають збільшення міжнародного тиску на Росію для припинення війни проти України та відновлення нашої територіальної цілісності в межах, визначених міжнародними нормами. Польща активно використовує двосторонні та багатосторонні засоби впливу на міжнародній арені з метою підтримки України. Під час зустрічей з керівництвом ЄС, НАТО та інших міжнародних організацій, представники Польщі наголошують на необхідності посилення санкцій проти Росії та надання військової, фінансової та гуманітарної допомоги Україні [13, с. 280].

Питання біженців. Станом на кінець січня 2024 року, через повномасштабне вторгнення на територію України за кордоном перебуває 4,9 мільйона українців. Переважна більшість біженців становлять жінки (найбільша частка яких – 13% – у віці 35-44 років) та діти. З них від 1,4 до 2,3 мільйона осіб можуть залишитись за межами України назавжди [70].

Слід зазначити, що на сьогоднішній день найбільша частка українських біженців у Європі перебуває в Німеччині (30%) та Польщі (22%). На кінець січня кількість отримувачів тимчасового захисту на тисячу осіб становить – 25,9% у Польщі [70].

Нижче розглянемо статистику, розроблену аналітичним центром міжнародної агенції з працевлаштування Gremi Personal, з яких областей України найбільше всього біженців приїжджають до Польщі на сьогодні. (Gremi Personal, 2024).

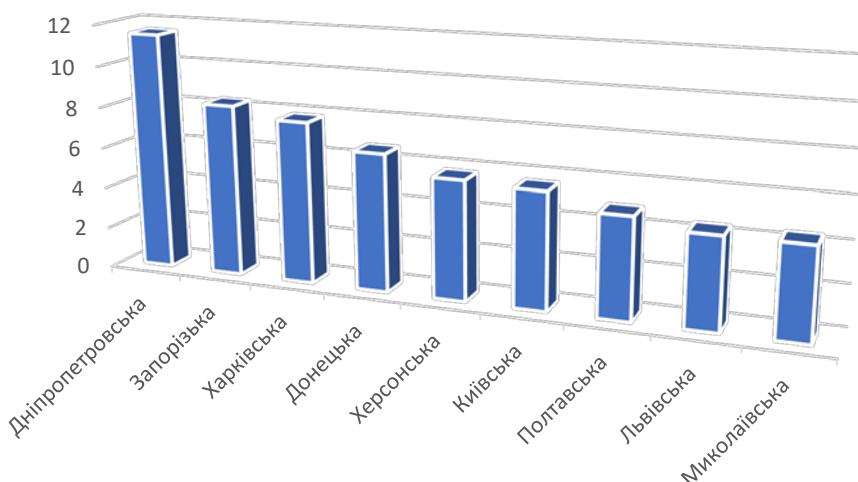
Відсоток біженців станом на 2024 рік

Ми бачимо, що цієї зими, а саме станом на січень 2024 року, найбільше українців приїхало саме з Дніпропетровської області до Республіки Польщі, шукаючи собі притулок та робочі місця.

Для порівняння, нижче розглянемо ще одну статистику, розроблену тим самим аналітичним центром міжнародної агенції Gremi Personal, де вони відобразили відсоток біженців станом на березень-травень 2022 року, коли повномасштабне вторгнення тільки набирало обертів.

Відсоток біженців станом на 2022 рік

Проаналізувавши дві дані діаграми, можна зробити наступні висновки, що раніше більшість мігрантів приїжджала з регіонів, охоплених бойовими діями, нині ж, тенденція змінилася, тобто станом на 2023 – 2024 рік прибуває більше трудових

мігрантів з різних областей країни, це вказує на більш стабільну ситуацію в Україні ніж на початку повномасштабного вторгнення.

Незважаючи на війну, географічний розподіл стає більш-менш рівномірним, і в Республіці Польщі залишається переважно та частина біженців, яка має великий намір працювати, і шукає там не тільки притулок, а й можливість залишитись в цій країні і після закінчення війни в Україні.

Підводячи підсумки до даного розділу, можна зробити наступні висновки і виокремити найголовніше, що слід запам'ятати:

- *Позиція ролі Польщі як торговельного партнера України.* Польща стала одним із ключових партнерів України в торгівлі, що зумовлено географічною близькістю, економічною інтеграцією та спільними викликами, викликаними війною. Через блокаду українських портів Польща створила роль основного транзитного вузла для експорту української продукції до ЄС та інших країн, зокрема зерна, металів та сільськогосподарської продукції.

- *Зростання обсягів транзитних перевезень.* Через блокування Чорного моря Польща взяла на себе значну частину транзиту українських товарів. Інфраструктура польських залізниць, автошляхів і портів зазначила значне навантаження, що потребувало адаптації й інвестицій у її розвиток. Український експорт до Польщі та через її територію зріс, попри виклики логістичного характеру.

- *Розширення експорту польських товарів в Україну.* Польські виробники активно постачали в Україну товари, необхідні для підтримки економіки та оборони під час війни. Це включало продукти харчування, медикаменти, промислове обладнання та товари для відбудови пошкодженої інфраструктури.

- *Поглиблення енергетичного співробітництва.* У зв'язку з військовою агресією з боку РФ Польща стала успішним партнером у забезпеченні України енергетичними ресурсами. Це включало постачання пального, вугілля та допомогу у відновленні енергетичної інфраструктури, постраждалої від російських атак.

- *Спільна адаптація до нових викликів.* Торговельні відносини під час війни вимагали швидкої адаптації до зміненої економічної реальності. Обидві країни розробили механізми реагування на перебої в постачаннях, покращили митні

процедури та створили умови для безперебійної торгівлі, що є малозначним позитивним ефектом для економіки України.

- *Значення для регіональної стабільності.* Торговельні зв'язки між Україною та Польщею стали фактором економічної стабільності регіону. Польща, як одна з найбільших економік Центральної Європи, виступила потужним економічним тилом для України, що сприяло зміцненню її позицій у війні.

Загальний висновок. Російсько-українська війна не лише посилила економічні зв'язки між Україною та Польщею, але й перетворила їх на стратегічних партнерів у сфері торгівлі та логістики. Попри виклики, обидві країни показали здатність до ефективної співпраці та адаптації, що створює перспективи для подальшого поглиблення економічної взаємодії після завершення війни.

РОЗДІЛ 3.

СПІВРОБІТНИЦТВО У ВІЙСЬКОВІЙ ТА БЕЗПЕКОВИХ СФЕРАХ

Розпад Радянського Союзу та становлення незалежної України стали відправною точкою для українсько-польської співпраці, зокрема у військовій сфері. Це було зумовлено як потенціалом України, так і її вигідним геополітичним розташуванням. Крім того, військове партнерство між Україною та Польщею стало важливим елементом безпеки не тільки для цих двох країн, але й для всієї Європи.

Поява нових держав на східному кордоні Польщі викликало необхідність встановлення добросусідських відносин, одночасно зміцнюючи власну безпеку. Безперечно, найбільшу увагу у цьому контексті Варшава приділяла Україні, чий потенціал і геополітичне значення прямо впливали на поточний і майбутній стан безпеки країни. Цей факт знайшов відображення у визнанні Польщею важливості України в регіоні, що призвело до послідовного прагнення надати українсько-польським відносинам статус «стратегічного партнерства». Партнерство між Україною та Польщею набувало особливого значення також у контексті європейської безпеки [11].

Однією з найважливіших форм цього партнерства, особливо з урахуванням європейської безпеки, є військова співпраця, яка здійснюється як на двосторонньому, так і на багатосторонньому рівнях.

Основою військової співпраці між Україною та Польщею є угода про співробітництво у військовій сфері, підписана 3 лютого 1993 року між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Республіки Польща під час візиту до Києва польського міністра національної оборони Януша Онишкевича. Головними пріоритетами в ній було визначено:

- роззброєння і заходи, спрямовані на зміцнення довіри й співробітництва для гарантування взаємної європейської та міжнародної безпеки;
- обмін інформацією про організаційні структури, проблеми керівництва Міністерством оборони і Збройними силами, комплектування військ у мирний час;

- спільні навчання військ і штабів;
- тилове і технічне забезпечення;
- соціальні питання, виховна і культурна діяльність у Збройних силах;
- правова діяльність у Збройних силах;
- науково-дослідницька діяльність;
- питання співробітництва військ протиповітряної оборони, авіації та військово-морських сил; – співробітництво у галузі військового зв'язку;
- військова топографія та геодезія;
- розвиток обмінів у галузі спорту і туризму;
- участь Збройних сил у вирішенні завдань цивільної оборони та охорони навколишнього середовища [86].

У документі наведено перелік напрямків співпраці, серед яких найбільш важливими визначено питання роззброєння, організаційні аспекти функціонування оборонних відомств обох країн, а також співпрацю в галузі оборонної промисловості.

Відповідно до цієї угоди, Україна та Польща почали розвивати військово-політичне співробітництво у таких напрямках: спільне переглядання підходів до військово-технічної співпраці з метою її активізації; залучення польських викладачів та навчання польських військових на курсах підготовки офіцерів багатонаціональних штабів Національної академії оборони України, зокрема для роботи з питаннями співпраці з НАТО; підготовка і проведення миротворчих операцій; спільне виконання місій українсько-польським миротворчим батальйоном у складі сил КФОР; активізація співпраці з країнами Вишеградської групи; розвиток багатосторонньої співпраці у форматах Україна–Польща–США, Україна–Польща–Велика Британія, Україна–Польща–Канада; співпраця в галузі радіаційного, хімічного та біологічного захисту, знищення протипіхотних мін, ліквідації наслідків екологічних катастроф та надання допомоги в сертифікації й виробництві згідно зі стандартами НАТО [2, с. 162].

Цю угоду з часом було доповнено наступними документами, що стосуються:

- подальшого розвитку співробітництва (Київ, 1996);
- співпраці в галузі військової підготовки персоналу (Київ, 1996);

- співпраці щодо основ взаємного повітряного руху військових повітряних суден України та Республіки Польща у повітряному просторі обох держав (Демблін, 1994);
- взаємних поставок озброєння, військової техніки та військово-технічних послуг (Київ, 1996);
- науково-технічного співробітництва (Варшава, 1996);
- створення спільної військової частини для участі в міжнародній миротворчій і гуманітарній діяльності під егідою міжнародних організацій (Варшава, 1997);
- технічна угода про участь національних контингентів в українсько-польському батальйоні у міжнародній миротворчій операції в Косово (Яворів, 2000).

Вступ Польщі до НАТО у 1999 році та зміни геополітичної ситуації в Центральній Європі, попри деякі проблеми, не лише не обмежили активність Варшави у взаєминах з Києвом, а й навіть підсилили її. Це особливо проявилось у зусиллях Польщі з підтримки інтересу України до євроатлантичної інтеграції.

У березні 1994 року міністри закордонних справ обох країн у спільній декларації підтвердили стратегічний характер польсько-української співпраці, наголосивши на її значущості для регіональної безпеки. Вони заявили, що активна участь Польщі та України у формуванні загальноєвропейської системи безпеки має на меті запобігання гегемоністичним тенденціям і створенню сфер впливу [2, с. 162].

Події 11 вересня 2001 року в США відкрили нову сторінку в сфері глобальних ініціатив, пов'язаних із безпекою. Україна та Польща також активно долучилися до міжнародних процесів і формування антитерористичної коаліції.

Щороку збільшувалася кількість спільних ініціатив, як двосторонніх, так і багатосторонніх, за участю країн НАТО. У 2003 році було реалізовано понад 40 спільних проектів, спрямованих на забезпечення безпеки обох країн. Окремо слід відзначити польську консультаційну підтримку України в проведенні військової реформи з метою адаптації до стандартів НАТО [2, с. 162].

У липні 2003 року у Кракові відбулася робоча зустріч міністрів оборони Польщі Єжи Шмайджинського та України Євгена Марчука. Під час зустрічі міністри обговорили питання, пов'язані з фінальною фазою підготовки національних військових контингентів обох країн для участі в міжнародній місії в Іраку. Досягнута домовленість у цій сфері стала важливим кроком до поглиблення українсько-польського співробітництва.

У 2010 році на президентських виборах в Україні перемогу здобув Віктор Янукович. Після його приходу до влади зовнішньополітичний курс України змінився, що призвело до припинення зусиль країни щодо вступу в НАТО. Однак це не стало причиною для ослаблення військової співпраці між Україною та Польщею [13, с. 280].

8 грудня 2010 року у Львові був підписаний протокол щодо спільного патрулювання українсько-польського кордону. Метою цього патрулювання є контроль за дотриманням режиму на спільному державному кордоні між Україною та Польщею, а також боротьба з організованою злочинністю, нелегальною міграцією та пов'язаними з цими явищами злочинами.

Важливою складовою співпраці між Польщею та Міністерством оборони України залишалися регулярні зустрічі міністрів оборони обох країн, десять 2-3 рази на рік, а також зустрічі заступників міністрів та керівництва штабу на рівні генералів. Основною метою цих зустрічей був обмін думками з політичних питань та зміцнення співпраці між відомствами обох держав.

Одним із важливих кроків у напрямку спільних науково-дослідних і конструкторських робіт стало заснування компанії «Bumars», яка була створена завдяки співпраці польської «Bumar» та українського підприємства «Марс». Ця компанія спеціалізується на розробці та виробництві сучасних бойових машин. Приватна Науково-виробнича фірма «Адрон» також має успішний досвід співпраці з Польщею, що розпочався ще у 2006 році. На сьогодні вертольоти, оснащені українськими системами, активно експлуатуються польськими Збройними Силами як всередині країни, так і за її межами [65, с. 348].

14-15 листопада 2013 року в Києві пройшла II міжнародна конференція «Українсько-Польський форум співпраці оборонно-промислових комплексів». Під

час заходу представники оборонної промисловості України та Польщі обговорили перспективи та напрями розвитку військово-технічного співробітництва між країнами. Це свідчить про те, що військово-технічна співпраця між Україною та Польщею має міцну нормативно-правову базу. Тепер необхідно переходити від загальних декларацій про інтерес до практичного втілення взаємовигідних проектів у цій сфері [68].

Українські підприємства здійснювали експорт товарів і послуг військового та спеціального призначення до Польщі переважно у сферах авіаційної та бронетанкової техніки, а також високоточної зброї. Виникло чимало прикладів успішної співпраці між українськими та польськими виробниками озброєння.

Зокрема, ДП «Антонов», провідне українське підприємство у сфері літакобудування, має багаторічний та успішний досвід співпраці з Польщею. Наприклад, в Польщі протягом тривалого часу вироблявся перший літак серії «Антонов» – Ан-2 [76, с. 365].

З урахуванням потенціалу обох країн, можливості військово-технічної співпраці у довоєнний період не були реалізовані повністю. Тому на порядку денному стояло питання про перехід від заяв про зацікавленість у розвитку співпраці до практичного втілення взаємовигідних проектів.

В цей час Польща намагається компенсувати нестачу власних ресурсів залученням ресурсів ЄС через програми, такі як «Східне партнерство» та співпраця у рамках «Веймарського трикутника». Велика кількість дослідницьких організацій, їхні напрями діяльності та керівництво свідчать про важливість, яку Польща приділяє розробці та реалізації власної політики щодо східних країн.

Програма «Східне партнерство» мала на меті залучити Білорусь, Україну, Молдову та країни Закавказзя до тіснішої співпраці з Європейським Союзом шляхом укладення угод про асоціацію, створення зон вільної торгівлі та спрощення візових режимів. Водночас програма фактично ставила співпрацю цих країн з ЄС в опозицію до їхніх відносин з росією, спонукаючи їх до геополітичного вибору між Заходом і Сходом [74].

Враховуючи потенціал України, її адаптація до євроатлантичних стандартів повинна базуватися на можливостях, які могли б прискорити вступ країни до ЄС, НАТО та інших міжнародних організацій. Важливу роль у цьому процесі може відіграти взаємовигідне військово-політичне співробітництво з іншими державами. У цьому контексті українсько-польська співпраця у сфері оборони та безпеки є ключовою, оскільки вона сприяє модернізації української військово-технічної політики, підвищенню боєздатності армій обох країн та посиленню їх обороноздатності, а також зміцнює загальноєвропейську безпеку в нових міжнародних умовах [74].

Військово-політична співпраця між Україною та Польщею є відносно новим явищем, що сформувалося лише з початку 1990-х років. Саме тоді почали вибудовуватися двосторонні відносини на державному рівні в нових умовах. Соціально-політичні зміни в обох країнах вимагали створення нових підходів до співпраці, зокрема у сфері безпеки та оборони. Для України цей напрямок став особливо важливим на тлі реформування Збройних Сил та у зв'язку з російською окупацією Криму, агресією на Донбасі, а згодом і повномасштабним вторгненням.

Понад тридцятирічна співпраця показала, що військово-політичне співробітництво між Україною та Республікою Польща відображає геополітичний аспект двосторонніх стосунків і є особливо значимим щодо перспектив реалізації доктрини українсько-польського стратегічного партнерства у безпеко-оборонному контексті.

На цьому етапі взаємодії у військовій та військово-політичній сферах між Україною та Польщею було створено низку дієвих механізмів і форм співпраці. Відбуваються регулярні контакти в оборонній галузі, проте вони потребують подальшого розвитку. Вже сформувався комплекс різнопланових ініціатив і заходів у цій сфері, які ґрунтуються на українському законодавстві та враховують сучасні міжнародні правові стандарти [44, с. 303].

Одним із головних наслідків цієї співпраці стало надання військово-політичним відносинам між Україною та Польщею чіткого євроатлантичного вектора. Виходячи з цього, розглянемо ключові етапи та напрямки військово-політичного партнерства

між Україною та Польщею, оцінимо його поточний стан, проблеми та можливості подальшого розвитку. Варто зазначити, що історія українсько-польської співпраці в цій сфері почалася з моменту проголошення незалежності України і залишається актуальною протягом усього подальшого періоду.

Анексія Криму та подальша військова агресія, яка переросла у повномасштабне вторгнення росії на територію нашої країни, суттєво змінили характер відносин України з Польщею, ЄС і НАТО. Разом із політичною інтеграцією з західними партнерами з'явилася унікальна можливість підняти співпрацю у сфері безпеки та оборони на новий рівень. Реалістичний аналіз міжнародних тенденцій у Європі стимулює Україну до посилення безпеково-оборонної взаємодії з Польщею та активнішої інтеграції з європейськими і євроатлантичними інституціями, такими як ЄС і НАТО [74].

Слід зазначити, що міжнародний контекст та позиція ключових гравців, зокрема США, росії, країн ЄС і НАТО, мали значний вплив на українсько-польські відносини, включно з військово-політичним співробітництвом. Орієнтація обох країн на інтеграцію до євроатлантичних структур значною мірою визначала їхню взаємодію у цій сфері. Польща прагнула приєднатися до НАТО, тоді як Україна пропонувала створити окремий блок для країн Центральної Європи і застерігала Польщу від вступу до Альянсу. Однак після того, як українське керівництво усвідомило неминучість розширення НАТО на схід і марність альтернативних пропозицій, співпраця між Україною та Польщею у військово-політичному напрямі покращилася [2, с. 162].

Приєднання Польщі до НАТО, а згодом і до ЄС, значно вплинуло на розвиток українсько-польських відносин. Військово-політична співпраця між країнами активізувалася після вступу Польщі до Альянсу. Спільна участь у програмах навчання НАТО, створення спільного українсько-польського миротворчого батальйону та участь у різних ініціативах НАТО стали поштовхом до значного поглиблення співпраці та виведення її на новий рівень. Польща допомогла Україні встановити тісніші зв'язки з провідними західними країнами, відіграючи важливу роль у просуванні українських інтересів у євроатлантичних структурах. Польща також взяла на себе зобов'язання передати Україні свій досвід європейської інтеграції. Завдяки

успішній співпраці Польщі з НАТО та ЄС, Україна почала розглядати партнерство з Польщею як шлях до прискорення власної інтеграції в європейські та євроатлантичні структури [2, с. 162].

Як зазначалося раніше, з 2010 року спостерігалось певне охолодження українсько-польських відносин. Це було викликано зміною зовнішньої політики експрезидента України В. Януковича, який став більше орієнтуватися на «східного сусіда», що, у свою чергу, призвело до активізації українсько-російських відносин.

Значні зміни у відносинах між Україною та Польщею сталися після Революції Гідності та обрання Петром Порошенком Президентом України 25 жовтня 2014 року. Обидві країни відкрили для себе нові можливості для співпраці. Головним принципом політичного діалогу стало визнання, що лише вільна і демократична Україна зможе скористатися перевагами євроатлантичної інтеграції. Аналізуючи динаміку українсько-польських відносин, слід зазначити, що вони стали більш радикальними після важливих подій, які відбулися в Україні внаслідок Євромайдану (30 листопада 2013 – 23 лютого 2014) та російської агресії. Хоча для повного осмислення цих подій знадобиться час, вже зараз видно, що цей період був надзвичайно активним у розвитку співпраці між Україною і Польщею, а також між Україною та західними країнами НАТО і ЄС в політичній, військовій та військово-політичній сферах [5, с. 179].

У 2013 році відбулося два засідання «Українсько-польського форуму співпраці оборонно-промислових комплексів»: наприкінці травня у Варшаві та в середині листопада в Києві. Важливу роль у зміцненні військово-політичних відносин між країнами відіграло відкриття в жовтні 2013 року на виставці «Зброя та безпека» у Києві національного стенду Польщі, на якому були представлені досягнення понад двадцяти польських оборонних підприємств. Це був перший національний стенд іноземної держави на цій виставці. Заходи, проведені оборонними відомствами України і Польщі та їхніми оборонно-промисловими комплексами, надали можливість безпосередньо обговорити перспективні взаємовигідні військово-технічні проекти. Саме ці ініціативи дали новий імпульс двостороннім відносинам у військово-політичній сфері. Незважаючи на суттєві зміни в Україні наприкінці 2013

– на початку 2014 року, співпраця між Україною і Польщею в цій сфері продовжувала активно розвиватися [12, с. 1].

Зазначимо, що військово-політичне співробітництво між Україною та Республікою Польща відбувається паралельно з процесом підтримки Заходом України щодо її вступу до європейсько-атлантичних структур, насамперед, Європейського Союзу і НАТО.

Основним завданням для подальшого поглиблення військово-політичної співпраці України з Польщею, країнами НАТО та ЄС є підвищення бойових спроможностей Збройних сил України для протидії російській агресії. У цьому контексті важливо підтримувати й розвивати військово-політичний діалог між оборонними відомствами України, Польщі, НАТО та ЄС, брати участь у спільних військових навчаннях, залучати інструкторів країн НАТО до підготовки українських військових. Також важливим стало отримання матеріально-технічної допомоги для задоволення потреб ЗСУ, співпраця з Комітетом з військового співробітництва та оборонних реформ, а також у сфері цивільно-військових відносин і інформаційних операцій. Не менш важливими є професійна та мовна підготовка українських військовослужбовців у навчальних закладах країн НАТО й ЄС, участь ЗСУ в силах швидкого реагування НАТО та багатонаціональних тактичних групах ЄС. Співпраця в рамках регіональних ініціатив з країнами ЄС і НАТО, продовження участі в міжнародних миротворчих операціях, а також лікування та реабілітація поранених українських військових у медичних закладах країн ЄС і НАТО також мають ключове значення [2, с. 162].

23 грудня 2014 року Верховна Рада України скасувала позаблоковий статус держави та визначила інтеграцію в євроатлантичний безпековий простір як один з пріоритетів національних інтересів. Основним напрямком державної політики у сфері національної безпеки стало поглиблення співпраці з НАТО з метою досягнення стандартів, необхідних для членства в Альянсі. Подальша військово-політична співпраця України з Польщею, країнами НАТО та ЄС буде базуватися на численних угодах, що регулюють відносини в рамках їхнього стратегічного партнерства. 9 квітня 2015 року, виступаючи у Верховній Раді, Президент Польщі Броніслав

Коморовський підкреслив: «Західний світ буде в безпеці лише тоді, коли Україна буде безпечною», додавши, що «Стабільність і безпека Західної Європи неможливі без України» [2, с. 162].

Варто зазначити, що співпраця України та Польщі в питаннях регіональної безпеки заслуговує на особливу увагу, особливо в контексті участі в регіональних проєктах. Найбільш динамічно ця співпраця розвивалася в рамках Вишеградської четвірки (Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина) — регіонального об'єднання, яке охоплює різні сфери, важливі для забезпечення національної безпеки України.

З 2002 року міністри оборони країн Вишеградської групи (В-4) щороку зустрічаються для обговорення ключових питань оборонної та безпекової політики. Україна приєдналася до цієї військової співпраці у 2005 році. Встановлено регулярні військово-політичні контакти між міністрами оборони Вишеградської четвірки, а також розпочаті консультації з питань НАТО на рівні керівників департаментів оборонних відомств. Україна з 2007 року бере участь у зустрічах начальників генеральних штабів, де обговорюються питання військової співпраці. Крім того, В-4 активно допомагає українській армії у впровадженні стандартів НАТО та залучає українських військових до спільних навчань. З 2006 року основними навчаннями стали командно-штабні навчання «Швидкий тризуб» (Польща, Угорщина), навчання аеромобільних підрозділів «Козацький степ» (Польща) та "Світла лавина" (Словаччина, Україна) [6, с. 7].

Одним із ключових досягнень військової співпраці стало сприяння країн Вишеградської четвірки в реформуванні Збройних сил України та їх адаптації до стандартів НАТО. Під час зустрічі міністрів оборони Вишеградської групи у травні 2014 року, в якій брав участь і міністр оборони України, відбулися переговори в форматі «Вишеградська четвірка плюс Україна». У ході цих переговорів міністри оборони Польщі, Чехії, Словаччини, Угорщини та України домовилися про створення бойової тактичної групи та обговорили можливість інтеграції до неї підрозділів Збройних сил України [7].

Військово-політична співпраця України з В-4 як на двосторонньому рівні, так і з групою цих країн демонструє позитивну динаміку в участі у міжнародно-безпековій площині й забезпеченні стабільності у Центрально-східноєвропейському регіоні.

Отже, співпраця між Україною та Польщею як на двосторонньому, так і на багатосторонньому рівнях демонструє позитивні результати, сприяючи розвитку відносин «Україна–НАТО» і в межах Вишеградської групи. Це забезпечує безпеку в регіоні та субрегіоні. Україна та Польща успішно використовують можливості, що надаються їхнім стратегічним партнерством у сфері оборони та безпеки, розширюючи їх не лише у форматі двосторонніх відносин, але й у контексті геополітичних пріоритетів євроатлантичної інтеграції та співпраці з НАТО і ЄС [7].

У контексті відносин з Україною, з огляду на те, що її членство в ЄС та НАТО у найближчій і середньостроковій перспективі було малоімовірним, було прийнято рішення зосередитись на розвитку «квазіінституційних» зв'язків між Україною та Заходом. Це згодом привело до появи польсько-шведської ініціативи щодо зміцнення політики «Східного партнерства». Водночас надання допомоги Україні в її інтеграції до західних інститутів розглядалося як ключове завдання, оскільки це могло сприяти руйнуванню пострадянського простору та остаточній деімперіалізації росії. Після початку російської агресії в Криму польська влада, як і західні партнери, спочатку була дезорієнтована. Уряд Польщі не одразу зробив офіційну заяву, очікуючи на реакцію передусім від США та ЄС [2, с. 162].

З іншого боку, події в Україні сприймалися як серйозна загроза для безпеки Польщі. Найбільше занепокоєння польського уряду та Бюро національної безпеки викликала можливість того, що росія може дестабілізувати ситуацію поблизу кордонів із Калінінградською областю. Розглядали навіть варіанти потенційного військового удару з цього російського анклаву через Сувальський перешийок у напрямку Білорусі.

На відміну від деяких країн ЄС, які зайняли неоднозначну позицію щодо російської політики в умовах агресії проти України, Польща опинилася серед найбільш критично налаштованих держав стосовно анексії. Польський уряд дотримувався загальної лінії ЄС, паралельно пропонуючи власні ініціативи на

європейській арені у відповідь на російське вторгнення. Наприклад, на зустрічі міністра закордонних справ Радослава Сікорського з британським колегою Вільямом Хейгом у березні 2014 року обговорювали координацію зусиль ЄС для протидії агресії росії. Польща підтримала санкції, запроваджені ЄС і США проти РФ, акцентуючи на необхідності максимальної підтримки України у конфлікті з Москвою. Водночас уряд визнав брак реальних ініціатив для повернення Криму [65, с. 348].

25 березня 2014 року прем'єр-міністр Польщі Дональд Туск заявив: «Останні рішення України про виведення військ з Криму показали, що всі або майже всі визнали фактичну ситуацію (щодо анексії), але це не означає прийняття її з точки зору права та міжнародних норм. Можна визнати факти, не визнаючи їхньої законності, що ми й спостерігаємо сьогодні». Тема України та російської політики щодо неї була центральною у промові Радослава Сікорського в сеймі 8 травня 2014 року, де він окреслив пріоритети зовнішньої політики Польщі на цей рік. Глава МЗС підкреслив, що Польща та Захід ніколи не прагнули ізоляції росії, а навпаки, намагалися будувати з нею партнерські та добросусідські відносини.

Дії Москви з анексії Криму та дестабілізації східної частини України порушують міжнародне право і становлять загрозу безпеці Польщі. Польський уряд наголосив, що не визнає результатів референдуму, організованого нелегітимною владою півострова, а також «односторонніх рішень Кремля про приєднання Криму».

Після створення в червні 2014 року так званого нормандського формату переговорів і підписання Мінських угод у вересні, Польща виявилася відстороненою від безпосередньої участі у переговорах щодо врегулювання конфлікту. Ведучу роль перемовника взяла на себе Німеччина. Канцлер Ангела Меркель найактивніше серед західних лідерів проводила як особисті, так і телефонні розмови з президентом росії Володимиром Путіним. Однак ключовим форматом стали зустрічі всіх представників нормандської четвірки [76, с. 365].

Офіційно польський уряд підтримував нормандський формат переговорів, проте наполягав на більшій своїй участі в процесі. Значення Німеччини для Польщі було важливим, оскільки вона єдина прагнула консультуватися з Варшавою щодо політики стосовно України, хоча й не залучила її безпосередньо до нормандського формату. Це

певною мірою викликало невдоволення серед польського керівництва. Міністр закордонних справ Радослав Сікорський заявляв: «Ми очікуємо, що ті, хто взяв на себе відповідальність за переговори з Росією, зокрема Німеччина, запропонують конкретні рішення для врегулювання конфлікту». Водночас польська опозиція, особливо лідери партії «Право і Справедливість», звинувачували уряд і президента Броніслава Коморовського в недостатній міжнародній активності у відстоюванні польських інтересів. Вони наголошували, що Польща повинна мати місце за столом переговорів у питанні врегулювання російсько-українського конфлікту [15, с. 257].

Восени 2014 року, після оновлення польського уряду, міністр закордонних справ Гжегож Схетина продовжував наполягати на більш активній участі Польщі у вирішенні конфлікту в Україні. Він підкреслював, що «нормандський формат» вже вичерпав себе, і до переговорів повинні бути залучені Польща та США. Водночас нова прем'єр-міністр Польщі Єва Копач застерегла від односторонньої підтримки України без узгодження з ЄС і США, вважаючи, що це може становити ризик для країни через можливу ескалацію напруженості з росією.

Польський уряд, надаючи всебічну допомогу Україні, зосередився на лобіюванні її інтересів у європейських медіа та на зустрічах представників ЄС і НАТО. Польські депутати Європарламенту активно працювали над розробкою та просуванням резолюцій, що засуджували російську агресію в усіх її формах і висловлювали підтримку Україні. Одним із ключових напрямків польської дипломатії було забезпечення ратифікації «Угоди про асоціацію» між Україною та ЄС у незмінному вигляді, незважаючи на тиск і критику з боку кремля [18, с. 262].

Ці та інші міжнародні ініціативи Польщі стали важливими чинниками у зміцненні позицій України на європейському континенті, особливо в умовах, коли росія намагалася посіяти розбрат у ЄС щодо її агресії в Україні. Під час офіційного візиту президента Петра Порошенка до Варшави у грудні 2014 року обговорювалася підтримка Польщею структурних економічних, політичних і інституційних реформ в Україні.

Президент Польщі Броніслав Коморовський запевнив свого українського колегу, що Польща залишається вірним партнером України, підтримуючи її

суверенітет, територіальну цілісність та прагнення до інтеграції з євроатлантичними структурами. Крім того, Польща готова активізувати свою допомогу у модернізації Збройних Сил України. Військово-технічне співробітництво та взаємодія в галузі безпеки й оборони стали одними з ключових напрямків двосторонніх відносин. Під час переговорів військових відомств і керівництва держав було обговорено питання можливих поставок озброєння в Україну через Польщу, формування та діяльність спільної українсько-польсько-литовської бригади, а також перепідготовку українських військових польськими інструкторами за стандартами НАТО [2, с. 162].

З обранням Анджея Дуді президентом Польщі політичний курс щодо України був збережений, а в запитах пошуку мирових рішень для врегулювання конфлікту між Україною та росією були зроблені зусилля для його активізації. Особливу увагу було виділено підтримці України в умовах агресивної політики росії, що стало одним із головних пріоритетів польської зовнішньої політики на 2016 рік. Це було підтверджено під час візиту президента Польщі, який став єдиним із західних лідерів, які приїхали до Києва на святкування 25-річчя Незалежності України. У спільній заяві президентів Польщі та України з нагоди цієї події ще раз наголошено, що незалежність та територіальна цілісність України мають ключове значення для безпеки і суверенітету Польщі.

У зв'язку зі стратегічними цілями зовнішньої політики, Україні та Польщі відкривалися різні можливості геополітичного вибору. Однією з можливостей було залишитись в рамках модернізованого Східного блоку, який знаходився під впливом Росії. Іншим варіантом було приєднатись до європейських та євроатлантичних структур - ЄС і НАТО. Останній варіант не був доступним через недостатність внутрішнього потенціалу України та Польщі, а також у зв'язку з вектором розвитку геополітичних процесів тогочасного періоду. Враховуючи потенціал навіть ослабленої України в той момент, варто було зазначити, що її долучення до будь-якого полюсу було спроможним суттєво змінити розподіл геополітичних сил у світі [50, с. 201].

Військова співпраця між Україною та Польщею відзначається багатовіковою історією та охоплює різноманітні аспекти. Одним із ключових напрямків цієї

співпраці є підготовка та навчання військовослужбовців. Українські та польські військові регулярно беруть участь у спільних навчальних заходах та тренуваннях, що сприяє підвищенню рівня професійної майстерності та обміну досвідом.

Польща надавала та надає допомогу в сфері безпеки, навчання та консультацій українським військовим. Наприклад, Польща надала Україні військову техніку, а також військових інструкторів, які проводили навчання для українських військових. Також Польща співпрацювала з українськими військовими в рамках міжнародних військових навчань [11].

Важливим напрямком співпраці є також спільна виробнича діяльність. Українська та польська військова промисловість співпрацюють у галузі виробництва озброєння та військової техніки, сприяючи підвищенню рівня технологічного розвитку та забезпеченню безпеки обох країн.

Також, Україна та Польща співпрацюють у сфері безпеки на спільному кордоні. Наприклад, у 2020 році була підписана угода між Україною та Польщею про спільний патрулювання на кордоні. За цією угодою польські та українські патрульні працюють разом для забезпечення безпеки на кордоні та боротьби з нелегальною міграцією та контрабандою [22, с. 189].

Беручи до уваги важливість інтеграції безпекових та економічних аспектів розвитку і реалізації стратегічних інтересів України та Польщі, особлива увага сьогодні приділяється співпраці обох країн у глобальній системі міжнародних відносин, за участю ключових світових політичних центрів: США та ЄС. Загалом, військова співпраця між Україною та Польщею має стратегічне значення для забезпечення безпеки та стабільності в регіоні і в цілому у світі.

Сила стратегічного партнерства між Україною та Польщею базується на спільному розумінні безпекових загроз у Східній Європі. Хоча Польща і Україна перебувають у різних стратегічних ситуаціях — Польща є членом ЄС та НАТО, тоді як Україна ні — обидві країни розглядають російський ревізіонізм як серйозну загрозу.

У 2014 році обидві країни усвідомлювали важливість стабільної, надійної та передбачуваної співпраці. Варшава стала місцем проведення саміту НАТО у 2016

році, де було ухвалено рішення надати Україні комплексний пакет допомоги. На цьому ж саміті члени Альянсу погодили розміщення багатонаціональних батальйонів НАТО у Польщі, Естонії, Латвії та Литві. Польща послідовно відстоює позицію, що Україна повинна мати відкриті двері до НАТО [2, с. 162].

Польща продовжує залишатися одним із ключових постачальників військової допомоги Україні, активно беручи участь у спільних навчаннях і тренуваннях. У 2016 році була створена Литовсько-польсько-українська бригада. Польща займає друге місце серед найбільших торгових партнерів України, тоді як Україна посідає чотирнадцяте місце серед торгових партнерів Польщі. Товарообіг між Україною та Польщею склав 16,9 млрд доларів США у 2023 році. Україна має негативне сальдо у торгівлі з Польщею - обсяг імпорту з України складає 4,6 млрд доларів. Значний потенціал для розвитку двосторонньої торгівлі залишається і може стати основою для подальшого поглиблення взаємозалежності.

У 2017 році українці отримали приблизно 81% усіх польських робочих віз, а за деякими оцінками, кількість українців, що працюють у Польщі, сягає двох мільйонів. Збільшення міграційних потоків між Україною та Польщею, частково завдяки візовій лібералізації з ЄС, піднімає питання контролю над кордоном і розвитку транскордонного співробітництва.

Існують також інші чинники, що сприяють новій хвилі націоналізму у Східній Європі, серед яких зростання ксенофобії та сек'юритизація питання біженців. У квітні 2015 року Верховна Рада України ухвалила так звані «закони про декомунізацію», які передбачають відповідальність за заперечення героїзму українських захисників. Ці рішення викликали негативну реакцію у Варшаві, особливо тому, що закони були прийняті в той самий день, коли президент Польщі виступив у Раді, наголошуючи на прагненні Польщі мати добрі відносини з Україною.

У 2016 році Сейм Польщі одностайно ухвалив резолюцію, яка визнає Волинську трагедію геноцидом поляків. У 2017 році Україна заборонила проведення польських ексгумацій на своїй території у відповідь на знесення пам'ятника УПА в польському селищі Грушовичі.

Республіка Польща та Україна мають достатній спільний потенціал для впливу на регіональні політичні процеси і формування нового безпекового порядку денного. Цей порядок має бути реалістичним та враховувати актуальні політичні й геополітичні умови. Ефективне стримування російської загрози, більше уваги з боку ЄС і НАТО до Східної Європи, розвиток інфраструктурних можливостей і зменшення недовіри або історичних спекуляцій – усе це може зробити регіон безпечнішим [47, с. 319].

У лютому 2022 року президент Польщі Анджей Дуда здійснив візит до України, де провів зустріч із президентом Володимиром Зеленським і висловив солідарність з українським народом у протистоянні російській агресії. Лідери двох країн досягли згоди щодо розширення співпраці в різних сферах, зокрема у військовій галузі та в питаннях енергетичної безпеки.

На початку повномасштабного вторгнення росії на територію України у 2022 році відносини між Польщею та Україною стали ще тіснішими, а співпраця між країнами значно посилилася. Польща відразу ж після початку війни надавала підтримку Україні, зокрема, надсилаючи гуманітарну допомогу та військове спорядження. Крім того, Польща прийняла значну кількість українських біженців, що шукали прихисток від війни.

Ми бачимо, що у 2022 році, під час російської агресії щодо України, Польща виявила готовність надати допомогу Україні, включаючи постачання зброї та матеріально-технічної допомоги. Польща також надавала медичну допомогу пораненим українським військовим.

Загроза для національної безпеки Польщі, що виникла внаслідок повномасштабного вторгнення росії в Україну, вимагає серйозної уваги. Хоча як член НАТО Польща може бути відносно спокійною щодо військової безпеки, ключовою проблемою є розширення зони нестабільності поблизу її східних кордонів, активність російських спецслужб, а також інформаційні атаки і кібератаки. В умовах загострення воєнної ситуації на території України Польща зацікавлена у швидкому вирішенні цього питання, завершенні агресії росії та відновленні територіальної цілісності України. З цією метою вона продовжить підтримувати Україну як на міжнародному

рівні, так і на двосторонній основі, сприяючи санкціям проти росії та реформам в Україні, зокрема її інтеграції до європейських та євроатлантичних структур. Польща прагне посилити свою роль у врегулюванні конфлікту, що підвищить її вплив у регіоні та зміцнить міжнародні позиції [69].

Військова співпраця між Україною та Польщею під час російсько-української війни стала єдиною з ключових складових стратегічного партнерства між двома країнами та лише елементом зміцнення обороноздатності України. З початком війни Польща оперативно відреагувала на потреби України, ставши одним із найбільших постачальників військової допомоги. Крім того, Польща надала значну кількість важкого озброєння, включаючи танки Т-72, самохідні артилерійські установки Krab, бронетранспортери, а також системи протиповітряної оборони, що допомогло значно підвищити ефективність бойових дій Збройних Сил України.

Крім матеріальної підтримки, офіційна Варшава активно залучилася до підготовки українських військових. Польські інструктори проводили тренування на власних полігонах, навчали українських солдатів з приводу нової техніки та використовували сучасні тактики ведення бойових дій. Спільні навчання та обмін досвідом допомогли українським військовим покращити свою сприятливість до ведення бійців на різних фронтах, а також адаптуватися до нових викликів, зокрема в умовах гібридної війни, кібератак та повномасштабного вторгнення.

Слід зазначити, що Республіка Польща також стала основним логістичним партнером України, забезпечуючи транспортування військової допомоги від інших країн через свою територію. Польські порти, залізниці та автодороги стали основними маршрутами для постачання зброї, боєприпасів, амуніції та гуманітарної допомоги, що допомогло Україні забезпечити безперервне постачання деяких ресурсів для ведення бойових дій. Це також сприяло зміцненню оборонної інфраструктури та забезпеченню швидкої реакції на загрозу.

У рамках військової співпраці обидві країни активізували участь у багатьох національних ініціативах, таких як спільні оборонні проекти з Литвою в рамках ЛІТПОЛУКРБРИГ. Спільні військові тренування, обмін розвідданими, а також розвиток кібербезпеки стали кількома елементами стратегічної взаємодії.

Крім того, Польща стала однією з гравців у забезпеченні гуманітарної допомоги українським військовим та цивільним особам, які постраждали від війни. Польські медичні організації надавали медичне обладнання та мобільні лікарні для лікування поранених, а також організували доставку медикаментів та засобів першої необхідності. Волонтери та громадські організації з Польщі активно залучалися до збору коштів і допомоги Україні, що дає немало важливе значення для підтримки морального духу війська.

Завдяки співпраці Польща не тільки допомагає Україні в протистоянні російській агресії, а й посилила свою безпеку та стабільність у регіонах. Польща бачить стабільну та безпечну Україну як ключову ланку в забезпеченні безпеки Центрально-Східної Європи, а також як важливого партнера у протидії російської експансії. Військова співпраця між Україною та Польщею стала компонентом ширшої регіональної стратегії, яка включає інтеграцію країн Балтії, Польщі та України в систему колективної безпеки, спільну боротьбу з гібридними загрозами та розбудову міцних оборонних спроможностей.

Тобто, ми бачимо, що військова співпраця між Києвом та Варшавою під час війни стала одним із основних факторів, які дозволяють Україні прожовувати боротись за свою незалежність і забезпечити активний опір агресору. Вона не лише посилила обороноздатність України, а й кількість елементів у зміцненні регіональної стабільності та безпеки. Це партнерство має великий потенціал для подальшого розвитку і після завершення війни, сприяючи зміцненню оборонної співпраці в межах Європи.

Підсумовуючи сучасний розвиток українсько-польських відносин у контексті євроатлантичної інтеграції, можна констатувати, що військово-політичне співробітництво між Україною та Польщею є одним із ключових і перспективних напрямків двосторонньої взаємодії в новій геополітичній реальності. Завдяки реалізації стратегічних напрямів співпраці, оптимізації механізмів і засобів модернізації, обидві країни досягли нового рівня партнерства, що сприятиме захисту незалежності та суверенітету України, підвищить її конкурентоспроможність на

світовій арені, а також сприятиме миру та стабільності як у Європі, так і на глобальному рівні. Аналіз можливостей військово-політичної взаємодії між Україною та Польщею показує наявність значного потенціалу та перспектив для подальшого розвитку. Результатом цієї співпраці стануть нові креативні рішення і домовленості, що принесуть користь обом державам. Це вимога часу [91].

Сучасні українсько-польські відносини у військово-безпековій сфері є ключовим елементом забезпечення суверенітету та територіальної цілісності України, а також підтримання миру і стабільності в євроатлантичному просторі. Сьогоднішній курс розвитку України і Польщі відзначається розширенням участі в європейських та євроатлантичних структурах, що гарантують безпеку та стабільність. З огляду на пріоритетність євроатлантичної інтеграції в зовнішній політиці України, одним з її головних завдань є сприяння формуванню нової системи безпеки в Європі. Це включає посилення військового і безпеково-оборонного співробітництва з Польщею, розширення взаємин з НАТО та поглиблення співпраці з країнами ЄС у цій сфері [2, с. 162].

Польща займає важливе місце в національних інтересах України, оскільки вже інтегрована в євроатлантичну систему безпеки та міжнародних відносин. Це є одним із визначальних чинників, що впливає на напрямки та перспективи військово-оборонної співпраці між даними країнами. Взаємини між Україною та Польщею тісно пов'язані з формуванням єдиного безпекового простору в Європі, тому в контексті загальноєвропейських і глобальних викликів цей аспект слід брати до уваги. З огляду на російську агресію, стратегічне партнерство України та Польщі у сфері оборони і безпеки набуває особливого значення. Для України пріоритетом є забезпечення національної безпеки, тому розвиток військово-оборонних відносин між двома державами є критично важливим [38, с. 727].

Підсумовуючи, можна відзначити, що повномасштабне вторгнення росії в Україну створює серйозну загрозу національній безпеці Польщі. Хоча ймовірність прямого військового нападу є низькою через членство Польщі в НАТО, основна небезпека полягає в поширенні нестабільності на її східні кордони, активності російських спецслужб, інформаційних атак та кіберзагроз. Враховуючи це, Польща

вкрай зацікавлена у швидкому врегулюванні війни на території України, завершенні російської агресії та відновленні її територіальної цілісності. Польща планує й надалі надавати Україні всебічну підтримку, як у питаннях санкцій проти росії, так і в процесах внутрішніх реформ, а також євроатлантичної інтеграції. Незважаючи на відсутність безпосередньої участі в переговорах, Польща прагне відігравати значнішу роль у вирішенні конфлікту, що посилить її вплив у Східній Європі та зміцнить її позиції на міжнародній арені.

ВИСНОВКИ

Відносини між Польщею та Україною помітно розвивалися від моменту здобуття Україною незалежності. На початку 1990-х років, після краху комуністичного режиму, співпраця між двома країнами набула спільного характеру. У 1992 році була підписана Декларація про дружні відносини та співробітництво між Україною і Польщею.

Однак, взаємини між даними двома країнами не завжди були без труднощів. У 2017 році між державами виникли розбіжності через рішення Варшави запровадити нові обмеження щодо польської національної меншини в Україні. Це спричинило обмеження візитів польських громадян в Україну та посилило напруження у питаннях національної політики.

Україна та Польща, незважаючи на виклики, зберігають тісну співпрацю в ключових сферах, таких як економіка, безпека, культура, освіта та наука. Республіка Польща залишається одним із ключових партнерів України в Європі, зокрема в рамках Вишеградської групи, спільно з Чехією та Словаччиною, реалізуючи важливі ініціативи та проекти.

Варшава розглядає Україну як стратегічного союзника, підтримуючи її прагнення приєднатися до Європейського Союзу та НАТО. Польща також активно підтримує реформи в Україні, які наближають її до європейських стандартів, і сприяє розвитку двосторонніх відносин між країнами. Крім того, Республіка Польща допомагає посилювати обороноздатність України, надаючи військову та технічну підтримку.

Політичні відносини між Польщею та українським урядом характеризуються активним діалогом, а саме регулярні державні візити, зустрічі на найвищому рівні та консультації сприяють посиленню співпраці. Обидві країни також тісно взаємодіють у рамках міжнародних організацій та ініціатив, таких як Східне партнерство, що дозволяє координувати зусилля для досягнення спільних цілей.

Економічна взаємодія між двома державами відзначено зростання за останнє десятиліття. Польща є одним із провідних інвесторів в Україні, що сприяє зміцненню її економіки. Торговельні зв'язки також стали більш інтенсивними: обсяги товарообігу та послуги істотно зросли. Спрощення візового режиму та відкритість кордонів сприяли поживленню туристичного обміну та розвитку міжособистісних контактів.

Щодо культурної співпраці, Варшава та Київ активно досліджують і підтримують спільну культурну спадщину, реалізуючи численну кількість проєктів. Обмін художниками, музикантами, літераторами та іншими митцями створює нові можливості для взаємозбагачення культури та налагодження творчих зв'язків.

У науково-технічній сфері також відбувається активна взаємодія. Польські та українські науковці, дослідники й університети об'єднують зусилля в рамках спільних проєктів, що охоплюють медицину, технології, інновації та інші галузі. Така співпраця дає змогу обміну знаннями, пошук нових рішень і технологічного прогресу обох держав.

Попри позитивну динаміку у відносинах між Польщею та Україною, залишаються виклики, які потребують спільної уваги. Одним із ключових питань є забезпечення безпеки та стабільності в регіоні особливо в контексті російсько-української війни. Для ефективного реагування на ці виклики Україна та Польща повинні продовжувати тісне співробітництво в межах міжнародних структур, таких як НАТО та Європейський Союз. Спільні зусилля сприяють зміцненню стабільності та безпеки в Центрально-Східній Європі.

Україна та Польща мають значний потенціал для подальшого зміцнення співпраці, зокрема у сфері торгівлі та інвестицій. Розвиток економічних відносин може бути стимульований через розширення бізнес-контактів і створення сприятливих умов для підприємницької діяльності. Важливими кроками в цьому напрямку можуть стати обмін торговельними делегаціями, активна участь у виставках і ярмарках, а також підтримка експортно-імпортних операцій. Спільні інвестиційні проєкти та розширення економічної взаємодії здатні значно підвищити

ефективність двостороннього співробітництва та сприяти економічному зростанню обох країн.

Культурна та наукова співпраця між Україною та Польщею відкриває нові перспективи для зміцнення зв'язків. Спільні культурні ініціативи, такі як проекти в галузі мистецтва, літератури, музики та кіно, сприяють поглибленню взаєморозуміння між народами. У науковій сфері партнерство у сферах медицини, ІТ, енергетики та інших галузей може стати основою для інноваційних розробок і спільних досягнень.

Розвиток транспортної інфраструктури та логістичних зв'язків також відіграє важливу роль у зміцненні відносин між двома країнами. Поліпшення транспортного сполучення, зокрема розширення мережі автомобільних, залізничних і морських маршрутів, сприяння зростанню торговельних потоків. Удосконалення митних процедур та спрощення логістичних процесів забезпечує ефективне транспортування товарів і послуг, що позитивно впливає на економічну співпрацю.

Підсумовуючи, можна відзначити, що відносини між Україною та Польщею сповнені позитивних моментів і мають великий потенціал для подальшого розвитку. Обидві країни продовжують активно знаходити спільні інтереси та розширюють співпрацю у багатьох сферах. Але слід пам'ятати, що також існують складнощі, які потребують рішення через конструктивний діалог і взаєморозуміння.

Окрему увагу заслуговує вплив подій, що почалися 24 лютого 2022 року, коли росія розпочала повномасштабну військову агресію проти України. Це вторгнення стало спробою Кремля відновити імперські амбіції після розпаду СРСР і реваншистською реакцією на прагнення України інтегруватися до європейської та євроатлантичної спільноти. Український курс на ЄС і НАТО, підтриманий більшістю громадян, став одним із ключових чинників, які зумовили цю агресію.

3 лютого 2014 року росія здійснила не тільки військове вторгнення на територію суверенної України, але й розпочала масштабну «гібридну війну», спрямовану проти Європи, демократичного світу, фундаментальних прав людини та міжнародних норм співіснування. Російсько-українська війна, яка триває з 2014 року до сьогодні, без сумніву, матиме далекосяжні глобальні наслідки.

Ця агресія стала викликом для міжнародного порядку, похитнувши стабільність в Європі та світі. Вона змусила демократичні країни переосмислити свої підходи до безпеки, взаємодії з авторитарними режимами та ролі колективної відповідальності у захисті свободи та суверенітету.

Російсько-українська війна та пов'язана з нею загроза геополітичної нестабільності стали каталізатором для зміцнення співпраці між Україною та Польщею. Усвідомлення спільних викликів підштовхнуло обидві країни до консолідації зусиль для забезпечення безпеки та стабільності в регіонах.

Зростаюча загроза з боку росії сприяла поглибленню оборонного партнерства між двома державами. Україна та Польща активно активізували обмін розвідувальною інформацією, регулярно проводять спільні військові навчання та співпрацюють у підтримці Збройних Сил України у боротьбі з агресором. Ця взаємодія стала ключовим елементом регіональної стратегії стримування та зміцнення безпеки.

Варто підкреслити, що російська агресія та газові конфлікти між рф і Україною суттєво вплинули на енергетичну автономію обох держав. Україна разом із Польщею активно працює над розвитком альтернативних джерел енергії, зокрема вітрової та сонячної, а також над реалізацією спільних енергетичних ініціатив.

Російсько-українська війна спричинила серйозні глобальні наслідки, серед яких виключення росії з ряду міжнародних організацій, запровадження економічних санкцій проти неї та її громадян, а також поступове скорочення незалежності від російських енергоносіїв. Слід зазначити, що конфлікт значно зменшив роль росії як держави-терориста на міжнародній арені.

Конфлікти між державами можуть мати масштабний вплив не тільки на регіональну безпеку та стабільність, але й на глобальну економіку та міжнародні відносини. Російсько-українська війна стала одним із основних геополітичних протистоянь XXI століття, що суттєво позначилося на світовій політичній та економічній ситуації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексієвець Л., Ільницький І. Українсько-польські відносини на етапі стратегічного партнерства та європейської інтеграції. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія* / За заг. ред. проф. М.М. Алексієвця. Тернопіль : Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2005. Вип. 2. С. 319–325.
2. Андрушків Б., Бакущевич Я. Україна і Польща – економічні аспекти співпраці. *Економіка України*. 2005. № 11 (528) С. 109.
3. Байрак Л. П, Засади стратегічного партнерства (матеріали круглого столу) / Л. П. Байдак // *Політика і час*. – 2021. – №1. – С.84-92.
4. Баторевич Т. Економічний розвиток області і пропозиції до співпраці // *Україна - НАТО : стратегічне партнерство*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Випуск У / Т. Баторевич. – Луцьк, 2022. – С. 128-132.
5. Білан С. О. Українсько-польські відносини на сучасному етапі. *«Україна–Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат»*. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Київ, 2020. С. 179.
6. Біттнер О. Шлях у Європу пролягає через Варшаву (Про українсько-польські відносини). *Урядовий кур'єр*. 2007. С. 7–12.
7. Близняк О. Позиції країн Вишеградської групи в політиці ЄС щодо України в умовах російсько-української війни. 2020. URL: <http://surl.li/gvuzu> (дата звернення: 16.04.2024).
8. Борщевський В. В. Українсько-польське економічне співробітництво в світлі сучасних теорій оптимізації. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 9. С. 11–18.
9. Бочаров В. В. Євроінтеграційні орієнтири стратегічного партнерства України і Республіки Польща. *Сучасна українська політика. Спецвипуск. Україна як суб'єкт сучасних цивілізаційних процесів*. К. : Фенікс, 2011. С. 129 – 136.

- 10.Бурдяк В. Перспективи співробітництва «Україна – НАТО»: роль у ньому польського фактора. *Політичний менеджмент*. 2008. № 3. С. 163 – 174.
- 11.Бучин М. Особливості військової співпраці між Україною та Польщею в контексті російсько-української війни. 2022. URL: <http://surl.li/gvvai> (дата звернення: 17.04.2024).
- 12.Василь Ф., Івашко І., Капітоненко М. Польсько-Українські відносини: потенціал більший за проблеми. К., 2019. С. 1-9.
- 13.Гайдук Ю., Дорошко Н., Балюк В. Українсько-польські відносини в умовах гібридних загроз безпеці. К.: Ніка-Центр, 2019.280 с.
- 14.Герасимчук Т. Україна – Польща: стратегічне партнерство / Т. Герасимчук // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Історія. – Вип. 5. – Тернопіль: ТДПУ, 2022. – С. 168-174.
- 15.Гусева А. С. Українсько-польське партнерство: сьогодення та перспективи. *«Україна–Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат»*. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Київ, 2020. С. 257.
- 16.Дергачов О. Детермінанти та ілюзії стратегічного партнерства / О. Дергачов // Національна безпека і оборона. – 2022. – №12. – С.70-73.
- 17.Державна підтримка українського експорту. URL: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/torg_econ_vidn/ukr/7401.html (дата звернення: 05.08.2024).
- 18.Дзісь І. В. Українсько-польські відносини: перспективи. *«Україна–Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат»*. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Київ, 2020. С. 262.
- 19.Договірно-правова база між Україною та Польщею. URL: <http://surl.li/gvvhs> (дата звернення: 02.05.2024).
- 20.Дослідження аналітичного центру Gremi Personal. URL: <https://gremi-personal.com.ua/z-jakih-oblastej-ukraini-najbilshe-znahodjatsja-u-polshhi/> (дата звернення: 05.03.2024)

21. Доценко-Білоус Н. Торгово-економічні відносини Польщі та України на початку XXI століття. *Україна і Польща – стратегічне партнерство: Історія. Сьогодення. Майбутнє: Збірник наукових праць*. Ч.2. К., 2002. С. 93–96.
22. Дранко І. С. Українсько-польська транскордонна співпраця у сфері туризму. *«Україна–Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат»*. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Київ, 2020. С. 189.
23. Європейський спільний освітній простір та освітні перетворення в Польщі й Україні 1989–2006: перспективи і проблеми. Редакційно-видавнич. відділ ДДПУ ім. Івана Франка, 2007. 498 с.
24. Смелянов В. П. Антитерористичне законодавство: поняття, система, шляхи вдосконалення: *монографія*. Право, 2016.
25. Жовква І. Стратегічне партнерство України / І. Жовква // Теорія і практика. За ред. В.Н. Горбуліна. – К. : ДП «НВЦ «Євроатлантикінформ», 2022. – 156 с.
26. Жовква І.І. Виклики українсько-польському стратегічному партнерству. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. К., 2003. Вип. 42.1. С. 130–138.
27. Закон України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 р. № 3723-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3723-12#Text> (дата звернення: 13.07.2024).
28. Закон України «Про дипломатичну службу України» від 20 вересня 2001 р. № 2728-ІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2728-14#Text> (дата звернення: 13.07.2024).
29. Заява Верховної Ради України Про визначення існуючого в Російській Федерації політичного режиму як рашизму та засудження його ідеологічних засад і суспільних практик як тоталітарних та людоненависницьких. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1687625> (дата звернення: 20.12.2023)
30. Зеленько Г. І. «Навздогінна» модернізація: досвід Польщі та України. 2003. 215 с.
31. Зеленько Г. Проблема українсько-польського партнерства в контексті членства Польщі в НАТО та ЄС. *Наукові записки Тернопільського державного*

- педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. М.М. Алексієвця. Тернопіль : Вид-во ТДПУ, 2002. Вип. 5. С. 162–164.
- 32.Зименко Д. В. Стратегічне партнерство між Україною та Польщею в контексті російсько-української війни. *Суспільно-політичні трансформації у XXI столітті: локальні, національні та глобальні контексти*: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ, 2024. С. 146-148.
- 33.Зименко Д. В., Константинова Ю. В. Стратегічне партнерство між Україною та Польщею в контексті російсько-української війни. *Вісник МДУ. Серія Історія. Політологія*. 2024. №39. С. **У ДРУЗІ**
- 34.Знахоренко О. Стратегічне партнерство в українсько-польських відносинах: державно-політичний та військовий аспекти. *Людина і політика*. 2004. №3 С. 29 – 40.
- 35.Карасьов В. Східна політика Польщі та польсько-українське стратегічне партнерство / В. Карасьов, Е. Звонков // Стратегічна панорама. – 2022. – № 1-2. – С. 59-64.
- 36.Карівець І. Свобода і війна: польсько-українські відносини в контексті широкомасштабного російського вторгнення в Україну. 2022. URL: <http://surl.li/gvvdpr> (дата звернення: 14.04.2024).
- 37.Карпенко О. М. Підвищення рівня культурної свідомості українського народу в умовах російської агресії. *XII Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні дослідження у світовій науці»*. 2023. С. 727.
- 38.Киридон А. Українсько-польські відносини: «нова ера» співпраці. *Україна–Європа–Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини* / гол. ред. Л. М. Алексієвць. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2011, вип. 5: у 2 ч.: Україна–Європа–Світ: історико-політичні та гуманітарні аспекти розвитку / Міжнародний збірник наукових праць на пошану проф. М. М. Алексієвця. – Ч. 2. – 336 с.
- 39.Клівак Р. О. Європейська інтеграція: пріоритетний розвиток українсько-польського партнерства. *«Україна–Польща: стратегічне партнерство в системі*

- геополітичних координат». II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Київ, 2020. С. 284.*
40. Конечна Й. Поляки-українці, Польща-Україна – парадокси стосунків між сусідами. Варшава, 2003. 48 с.
41. Корнієнко В. О., Денисюк С. Г. Формування європейської ідентичності: аргументи для України. *Політологічний вісник. Вип. 80*. Київський національний ун-т імені Тараса Шевченка, 2018. С. 20–35.
42. Корчун В. Зовнішньоторговельні відносини Польщі та України. Україна та Польща: минуле, сьогодення, перспективи. 2013. Т. 2. С. 57 – 62.
43. Кот Л. М. Україно-польські відносини на сучасному етапі. *«Україна–Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат»*. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Київ, 2020. С. 303.
44. Кулицький С. Оцінка розвитку українсько-польських економічних відносин у сучасному політичному контексті. *Україна: події, факти, коментарі*. 2018. № 2. С. 54–62. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2018/ukr2.pdf> (дата звернення: 31.08.2024).
45. Лисицин Е. Стратегічне партнерство – поняття сучасне / Е. Лисицин // Віче. – 2022. – №2(83). – С. 32-43.
46. Лісовський О. О. Україна – Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат. *«Україна–Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат»*. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Київ, 2020. С. 319.
47. Макаренко Є. А. Українсько-польське міжнародне співробітництво: реалії і динаміка ХХІ століття. *Актуальні проблеми міжнародних відносин* : зб. наук. пр. К. : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин, 2004. Вип. 48, ч. 1. С. 3–9.
48. Макаренко Є. Україна і Польща в процесах євроінтеграції. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Київ. : КНУ ім. Т. Г. Шевченка, 2005. Вип. 55, ч. 2. С. 3–9.
49. Малімон В. І. Стратегічні пріоритети українсько-польського співробітництва у короткостроковій перспективі (2020-2025 роки). *«Україна–Польща: стратегічне*

партнерство в системі геополітичних координат». II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Київ, 2020. С. 201.

50. Маргітч Т. А. Дипломатичні стосунки України та Польщі на сучасному етапі. *«Україна–Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат»*. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Київ, 2020. С. 203.
51. Мелекєсцев К. Сучасні польсько-українські відносини: історіографічний аналіз. *Науковий журнал*. 2016. №1. С. 121 – 132.
52. Митрофанова О. Польща як стратегічний партнер України. Політичний менеджмент: політологія, історія, соціологія, психологія. *Український науковий журнал*. 2006. № 6. С. 153-160.
53. Москаленко О. В. Українська дипломатія за часів незалежності України. *«Україна–Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат»*. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Київ, 2020. С. 337.
54. Мотайло О. В. Основні концептуальні підходи до сутності поняття «національна безпека». *Право та державне управління: Збірник наукових праць*. Запоріжжя, 2019. С. 288.
55. Моцик О. Україна і Польща – стратегічні партнери. *Політика і час*. 2006. №5. С. 4.
56. Мудрієвська І. І. Головні етапи політичного співробітництва України з Республікою Польща (1991 – 2013 рр.). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2013. Вип XXXVII. С. 191 – 194.
57. Омельченко Л. М., Копайгора В. В. Особистісний простір людини у контексті концепції єдиної Європи. *«Україна–Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат»*. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Київ, 2020. С. 206.
58. Офіційне інтернет-представництво президента країни Володимира Зеленського. *Указ президента України №392/2020*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 22.04.2024).

- 59.Офіційний сайт МЗС України. URL: <https://mfa.gov.ua/> (дата звернення: 02.05.2024).
- 60.Офіційний сайт посольства України в Республіці Польща. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/228-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju> (дата звернення: 24.04.2024).
- 61.Ошуркевич Я. Українсько-польські економічні відносини в процесі загальноєвропейської інтеграції : дис. канд. екон. наук / Київський національний економічний ун-т / Я. Ошуркевич. – К., 2022. – 196 с.
- 62.Павленко С.М. Сучасний стан українсько-польських взаємин та перспектива співпраці Республіки Польща та України в контексті майбутнього членства Польщі в ЄС. *Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє*. Частина друга. Збірник наукових праць. К.: Український фітосоціологічний центр, 2002. 101 с.
- 63.Петрова А. Г. Головні стратегії партнерства України з Польщею. *«Україна–Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат»*. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Київ, 2020. С. 348.
- 64.Питель В. О. Міжнародні відносини України й Польщі: минуле, сьогодення. *«Україна–Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат»*. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Київ, 2020. С. 350.
- 65.Польсько-українські відносини: потенціал – більший за проблеми / Міжнародний центр перспективних досліджень. – 2019. URL: <https://www.prostir.ua/?news=polsko-ukrajinski-vidnosyny-potentsial-bilshyj-za-problemu> (дата звернення: 13.07.2024).
- 66.Польсько-українські відносини: потенціал – більший за проблеми. URL:<https://www.prostir.ua/?news=polsko-ukrajinski-vidnosyny-potentsial-bilshyj-za-problemu> (дата звернення: 22.07.2024).
- 67.Польсько-українські відносини: потенціал – більший за проблеми. URL: https://lb.ua/blog/kapitonenko_nikolay/419042_polskoukrainski_vidnosini.html (дата звернення: 13.07.2024)

- 68.Польща – найбільш приваблива країна Європи для майбутніх інвесторів. URL: <http://kiev.trade.gov.pl/uk/aktualnosci/article/y,2008,a,407,.html>. (дата звернення: 02.07.2024).
- 69.Посольство України в Республіці Польща. URL: <http://www.mfa.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2024).
- 70.Про спільну Заяву міністрів закордонних справ України та Республіки Польща Андрія Сибіги та Радослава Сікорського. URL: <https://mfa.gov.ua/news/spilna-zayava-ministriv-zakordonnih-sprav-ukrayini-ta-respubliki-polshcha-andriya-sibigi-ta-radoslava-sikorskogo> (дата звернення: 20.12.2023)
- 71.Програма «Партнерство заради миру». *Організація Північноатлантичного договору*. URL: http://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_50349.htm (дата звернення: 04.05.2024).
- 72.Пташок Я. Польща: тенденції в економіці в 2022 році / Я. Пташок // Проблеми теорії і практики управління. – 2023. – № 3. С. 26-35.
- 73.Рибак А. Ставлення поляків до українців: динаміка та визначальні чинники. *Наукові записки "Транскордонне співробітництво у контексті перспектив європейської інтеграції України". Серія "Політичні науки"*. 2010. Вип. 4. С. 153–167.
- 74.Савицька А. А. Військове співробітництво України та Польщі. *II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція*. 2020. С. 365.
- 75.Сардачук П. Д. Україна в двосторонніх міжнародних відносинах (кінець ХХ початок ХХІ століть): Навч.- довід. посібник / П. Д. Сардачук, О. П. Сагадак. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 328 с.
- 76.Скрипник Г. А. Українсько-польські культурні взаємини. *Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України; К.: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України*, 2008. Вип. 2. С. 292.
- 77.Стоєцький С. В. Україна в зовнішній політиці Республіки Польща: євроатлантичний та європейський інтеграційний вимір: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02. 2007.18 с.

78. Стоєцький С. Концепція стратегічного партнерства в політиці Республіки Польща щодо України. *Український науковий журнал*. 2005. № 3. С. 147-158.
79. Стратегічні партнери України: декларації і реалії (Аналітична доповідь УЦЕПД) // Національна безпека і оборона. – 2022. – № 12. – С. 2– 56
80. Тарасенко В. В. Україно-польська гуманітарна співпраця: стан та перспективи. *XII Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні дослідження у світовій науці»*. 2023. С. 730.
81. Тарасова М. С. Політичні відносини між Україною та Польщею (1991-2005 рр.) *«Україна–Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат»*. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Київ, 2020. С. 380.
82. Толстов С. В. Екзистенціальний смисл російсько-української війни. 2022. URL: <http://surl.li/gvvdvx> (дата звернення: 21.08.2024).
83. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про додаткові заходи зміцнення довіри та безпеки // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/616_056_6 (дата звернення: 14.06.2024).
84. Угода між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони Республіки Польща про військове співробітництво // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/616_191 (дата звернення: 14.06.2024).
85. Угода між Україною та Республікою Польща у справі створення спільної військової частини для участі в міжнародних миротворчих і гуманітарних операціях під егідою міжнародних організацій // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/616_007 (дата звернення: 17.06.2024).
86. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про взаємні поставки озброєння, військової техніки та надання послуг у військово-технічній галузі // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/616_092 (дата звернення: 12.06.2024).

87. Україна може налагодити військово-технічне співробітництво із Заходом. *Портал новин News One*. URL: <http://newsone.com.ua/politika/ukrayina-mozhe-nalagoditi-vijskovo-texnichne-spivrobitnictvo-iz-zaxodom.html> (дата звернення: 27.06.2024).
88. Українсько-польські відносини. URL: <http://surl.li/gvuum> (дата звернення: 20.04.2022).
89. Українсько-польські стосунки. URL: <https://uinp.gov.ua/aktualni-temy/ukrayinsko-polski-stosunku> (дата звернення: 13.07.2024).
90. Федорова А. М. Компаративний аналіз дефініції «безпека». *Інвестиції: практика та досвід: Науково-практичний журнал*. Київ, 2018. С. 144.
91. Чекаленко Л. Д. Без незалежної України не було б незалежної Польщі. *Науковий вісник Дипломатичної академії України / За заг. ред. Б.І. Гуменюка, В.Г. Ціватого*. К., 2009. Вип. 15. С. 141.
92. Чекаленко Л. Україна і Республіка Польща: від історичних стереотипів до стратегічного партнерства. *Зовнішні справи*. 2010. №3-4. С. 28.
93. Чим для Польщі повинна стати Україна через 25 років? / канал 112 Україна. – 2019. URL: <https://ua.112.ua/mnenie/chym-dlia-polshchi-povynna-staty-ukraina-cherez-25-rokiv-484559.html> (дата звернення: 13.07.2024).
94. Янків М. М. Організаційно-економічні засади розвитку українсько-польського транскордонного та міжрегіонального співробітництва. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 2. С. 256–263.
95. Feliksiak M. Ocena stosunków Polski z Rosją, Ukrainą i Niemcami. Komunikat z badań. Warszawa, lipiec 2009. URL: http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2009/K_097_09.PDF (дата звернення: 28.11.2023)
96. Snyder Timothy The War in Ukraine Has Unleashed a New Word. URL: <https://www.nytimes.com/2022/04/22/magazine/ruscism-ukraine-russia-war.html> (дата звернення: 08.05.2024)
97. Strzeszewski M. Opinie o stosunkach z Rosją, Niemcami i Ukrainą. Na kim polacy mogą polegać, a kogo się obawiać. Komunikat z badań. Warszawa, czerwiec. URL:

:http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2006/K_098_06.PDF (дата звернення: 21.04.2024)

98. Strzeszewski M. Czy polacy lubią inne narody? Komunikat z badań. Warszawa, styczeń 2003. URL: http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2003/K_001_03.PDF (дата звернення: 21.07.2024)

99. Opinie o kierunkach współpracy Polski z innymi krajami. Komunikat z badań. Warszawa, sierpień '97. URL: http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/1997/K_109_97.PDF (дата звернення: 10.06.2024)

100. Polityka wschodnia Polski w opiniach społeczeństwa. Komunikat z badań. Warszawa, luty '95. BS/39/32/95. URL: http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/1995/K_032_95.PDF (дата звернення: 01.08.2024)